TRACTATIO
DE
TORTURÆ SUBJECTIS

58,037/B SUPP.

Suppl. Seq.

ALBERTI, M.

11801556
-XVP7/118
£.88
Sa 677 1729

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b30503759

347964

TRACTATIO MEDICO-FORENSIS

DE

TORTURÆ

SUBJECTIS APTIS ET INEPTIS,

SECUNDUM

MORALES ET PHYSICAS

CAUSAS VENTILATA,

CUM UBERRIMIS

JURECONSULTORUM ET MEDICORUM

SUFFRAGIIS CONFIRMATA ET ILLUSTRATA

AC IN UTRIUSQUE FORI USUM DIRECTA,

CUM PRÆFATIONE

DE TORTURA MEDICA INSTRUCTA

INSTRUCTA ET EDITA

A

D. MICHAELE ALBERTI,

POTENTISS. REG. PORUSS. AULICO ET CONSISTORII MAGDEB. CONSILIARIO, ACADEM. FRIDERIC. PROFESS. MEDIC. ET PHILOS. NATUR. PUBLICO ORDINARIO, ETC.

HALÆ MAGDEBURGICÆ,

APUD JOH. CHRIST. HENDELIUM, 1730.

WELLCOME
LIBRARY
INSTITUTE

PROOEMIUM.

NOtatu perquam digna eſt *Eccleſiaſtici* enunciatio, quando *cap. 38. v. 15.* dicit, *qui in Creatorem ſuum peccat, incidet in medici manus*, quo cum effato comminatio illa divina confirmatur, quæ continetur *Deuter. c. 28. v. 21. 22.* & ſicut Mors eſt theſaurus peccati, ita morbi, nil niſi fructus & dependentia lapſus & peccati ſunt: in ſtatu enim innocentiæ neque mors, neque tormentum, neque dolor, neque ulla afflictio fuit, nam juxta *Lib. Sap. II. 24. diaboli invidia mors ingreſſa eſt in mundum;* & quando beate morientes omnimode a peccato liberabuntur, tunc neque dolor, neque morbus, neque mors amplius erit: *ultimus enim hoſtis abrogatur mors 1 Cor. XV. v. 26.* Haud quidem eum ob finem miſericors DEus peccatorem in manus medici projicit, quo promeritas luat pœnas, ex medici offi-

cio fluentes, quoniam ipſe morbus aut pœna, aut caſtigatio exiſtit, ſed potius cœleſtis illa miſecordia, divina ſua providentia, peccatori in Medico externum quoddam aſylum & ſolatium conſtituit, quam ob rem DEus honorandum Medicum eſſe jubet, quia ipſe hunc creavit & quia ab Eodem Medicina eſt, hinc Jehova ſe Ipſum Medicum nominat, qui non modo naturaliter & corpore afflictos ſanat, ſed & ſpiritualiter vulneratos curat, adeoque omnipotenti ſua medela allevat; a quo ſummo Archiatro omnis vis & ſalubritas medica provenit, ita ut vel ſolum verbum Jehovæ perfectiſſimam & certiſſimam medicinam conſtituat: interea non negandum eſt, quod aliquando per peculiarem cœleſtem providentiam nonnulli homines in manus imperiti Medici incidant, ut nulla calamitas ſola exiſtat: nam ſi judicia divina adeo accumulata & excitata fuere, ut juſtitia nunc in ſummo prævaleat rigore & ardore, tunc non modo naturalia auxilia expirarunt, ſed pſeudo-prophetæ, pſeudo-apoſtoli, pſeudo-animarum medici falſis ſuis ſolatiis malum & dolorem exacerbarunt: inde aliquando *Torturæ Medicæ* oriuntur, quando imperiti Medici non modo præſens malum haud mitigant, ſed potius illud majoribus tormentis accumulant; hinc *Coccejus in P. Zacchiæ Qv. med. leg. Lib. 6. tit. 2. qv. 21. n. 17.* commentatur & dicit: *voce tormenti omnis dolor & cruciatus in genere intelligi, atque adeo ipſæ pœnæ & morbi quoque venire ſolent:* ſiquidem perfrequenter de morbis & doloribus dicitur, quod torqueant, aut crucient corpus diverſaque ejus membra, qui propterea *Tor-*

tura

tura morboſa appellari merentur: interim aliquando accidit, ut miſeri patientes ſingularem torturam ab imperitis medicis ſuſtineant: de talibus Medicis inquit *Galenus Lib. I. Epid. Sect. 3. text. 50. Medicus inſcius altera fera, qui ita ægris remedia præſcribit, ac illi, qui aleam jaciunt: quorum inutilia præcepta magnum ægrotis afferre ſolent detrimentum*: quo pertinet *Jouberti* effatum *in orat. de præſidiis futuri & excellentis Medici: imperitia medici immenſo ægros affligit tormento & graviores cauſatur ipſo morbo dolores*: ſicut *Hippocrates* elocutus eſt in *Lib. de arte: Morbus horum negligentia, major efficitur*: ob id *Plinius* conqueſtus eſt *lib. 29. c. 1. nulla eſt Lex: quæ puniat capitalem inſcitiam medicorum, nullum exemplum vindictæ: diſcunt periculis noſtris & experimenta per mortes agunt; Medicoque tantum hominem occidiſſe ſumma impunitas eſt, quando in hac artium eveniat, ut unicuique Medicum ſe profitenti ſtatim credatur*: *conf.* de tali pernicioſa imperitorum Medicorum operatione *Zac. Luſit. Med. Princ. Hiſt. Lib. I. hiſt. 64. in comment. p. m. 113. Prax. admir. Lib. 3. obſ. 145. -- 154. Joh. Freitagius in noctibus medicis c. 20.* Quod vero imperitæ medicationes non modo diverſas tormentorum ſpecies, ſed ipſam mortem cauſari queant, haud peculiari confirmatione indiget, quoniam innumera exempla hujus veritatis teſtimonia perhibent: hoc interim loco, aliquot hujus Torturæ ſpecies brevi commemoratione cognitas reddere placet: omnia heroica remedia incongruis ſubjectis, affectibus, temporibus &c. adhibita, magna tormenta cauſantur: quantos interdum cruciatus vomitoria & fortia purgantia cauſentur, non

 longa

longa enarratione indiget: inde enim innoteſcunt illæ confeſſiones, quod tali remedio tractati homines, tantas inde afflictiones, anguſtias, tantosve dolores ſuſtinuerint, ac agonizantium ferme calamitates eſſe ſolent: Sie hätten Todes-Noth und Angſt dabey ausgeſtanden: Sie wolten lieber ſterben, als noch einmahl ſolche Artzeney gebrauchen: man könnte auf der Folter nicht mehr geqvälet werden und ausſtehen: quam ob rem multi homines tales perverſas remediorum operationes Torturæ aſſimilare ſolent: quando porro illis, qui indolentibus ſpasmis laborant, remedia ſanguinem valde commoventia, aut ſtrictas fibras, majori ſtricturæ gradu afficientia propinantur, tunc aliquando tanti dolorum gradus excitantur, quales acerbiores ſub Tortura vix eſſe poſſunt; inde innotuere formulæ, man hätte dabey als ein Pferd, oder Wurm ausgeſtanden: Plurimæ itaque talium afflictionum conſiſtunt in atrociſſima & vehementiſſima fibrarum ſtrictura ſpaſtica, qualis afflictio alioquin ſummos dolorum gradus efficere & confirmare ſolet: quando porro ſubjecta valde acria, arrodentia, & alia nimium ſtimulantia propinantur, tunc partibus membranoſo-nerveis, valde ſenſibilibus tantam inferunt offenſionem, ut eximii inde oriantur cruciatus, teſtimonio venenoſorum oblatorum ſubjectorum, ſub quorum operatione homines mortiferam calamitatem experiuntur: ſimile quid non modo obtingere poteſt, quando virulenta propinantur media, ſed & quando inflammatis, aut arroſis faucibus, œſophago, ventriculo, inteſtinis, aliisque partibus,

acria, reſinoſa, concentrata oleoſa, valde ſalina, ſpirituoſa & ſimilia offeruntur, aut quando remedia minus rite præparata ordinantur, velut mercurialia, metallica alia, corroſiva qualitate prædita, ſimiliaque: quando porro præſentibus internis inflammationibus, maxime in valde ſenſibilibus partibus, obtruduntur ejusdem qualitatis remedia, inſuperque ſanguinem magis impellentia & partes affectas acri & calida qualitate plus afficientia, unde afflicta ſubjecta communiter acerbiſſimas querimonias effundunt, quod flammeum velut ignem in locis affectis, adeoque extrema tormenta, ſentiant: quales dolores ſimilem aliquando effectum habent, quem in Tortura criminali quidam de ſagis, tormentis ſubjectis, prædicant, quod videlicet, ſub tortura obdormiſcere ſoleant, quibus olim referente *Diethero in addit. ad Beſoldum ſub voce* Hexen *p.389.* potio, ex cerevisia, pane raſpato, oſſiculo lucii piſcis cruciformi, felle lucii piſcis, & ſem. nigellæ parata, ad avertendam hanc occultationem ſenſationis adhibita fuit: qui mos tamen recentioribus allegante *Brunnemanno Proceſſ. inquiſ. cap. 8. membr. 5. n. 69. in fin.* diſplicet, qui potius ordinaria media commendat: *conf. Wildvogel diſſ. de arbitrio Judicis circa torturam cap. 4. p. 18. 19. Stryck. de Jure Senſuum diſſ. 6. c. 4. n. 9.* interim ex ejusmodi ſignificatione id notamus, quod nimii dolores lipothymiam, & ſyncopen, quid quod deliria & varias tormentorum afflictiones cauſari queant ſoleantque; qua occaſione adhuc annotamus, quod denegatio potus in æſtu febrili tormenti ſpeciem complectatur: *Stryckius de Ju-*

re

re Senſ. diſſert. 6. cap. 4. n. 7. dicit: *cæterum ſi cibo denegato torqueri quis dicitur, multo magis is obtinebit, denegato potu:* qui febre unquam acuta, maxime cholerica laboravit, in qua ſitis clamoſa, a medicis ita vocata, occurrit, is huic ſententiæ facile annuet, quod denegatio potus eximium ſit tormentum: Sed quis omnia illa tormentorum ſpecimina commemoret, quibus imperiti medici homines affligere poſſunt, ubi quilibet homo & morbus huic torturæ ſubjectus eſt: hoc loco reminiſcor talium ſubjectorum, quæ judiciali & criminali Torturæ ſubeundæ apta ſunt: quoniam itaque aliquando in hac diſquiſitione judicio & deciſione Medici opus eſt, eapropter præſenti Tractatione mixto Themate de TORTURÆ SUBJECTIS APTIS ET INEPTIS agere in animum duxi: quod propoſitum ut ad vota ſuccedat, eſt quod a Divina Clementia humillime precor.

§. I.

MUlti & frequentius obvii ſunt caſus, in quibus *Medici* & *JCti* deliberationes & ſententiarum conciliationes inſtituere ſolent, id quod inter multos teſtes *P. Zacchias* in multis *Legalium* ſuarum *Quæſtionum* locis, *Bartholinus in Act. Haffn. Vol. 4. obſ. 8. Rejeſius Camp. Elyſ. qv. juc. Qv. 2. Bohnius de off. Med. dupl.* mox in limine, *Fort. Fidelis Relat. Med. Wippermannus de Nexu Jurisprudentiæ & Medicinæ. Caſp. Bravo in dogmat. Med. præſt. Parte altera A. E. L. An. 1723. M. Septembr. p. 407.* comprobant; quam ob rem nominatus *Bravo in l. c. p. 104.* tuetur *Medicinæ utilitatem & neceſſitatem*

ſitatem in variis caſibus & quæſtionem illam ventilat, *an Medicinæ præſtantiam minuant objectiones a Juris Profeſſoribus factæ*, ſiquidem in variis caſibus & occaſionibus Medici fundata & prudens deciſio requiritur, dum in *jure civili*, *eccleſiaſtico*, *feudali*, *criminalique* variæ *Medicorum* deciſiones neceſſariæ eſſe, multis exemplis comprobantur: Secundum hunc *nexum* & ex hoc *mixto* Collegio occurrit etiam deliberanda & decidenda quæſtio, quænam ſubjecta ad *quæſtionem rigoroſam* ſubeundam habilia & quoad diverſas *circumſtantias* & *qualitates* idonea exiſtant; etenim ſi *Tortura* eximium *corporis cruciatum ac dolorem infert*, ut præc. annotat *Zanger de qv. & tort. c. 4. n. 10.* & ex eodem *Carpzovius in Jur. Crim. qv. 117. n. 58*, aut ſi *quæſtio corpus lacerat & ipſa fere morte durior eſt*, juxta eundem *Carpzovium qv. 119. n. 9.* ita ad eandem cum ſpe obtinendi finis, videlicet *eruendæ veritatis*, corpus requiritur *firmum* & *congruum*, ne *torturæ vehementia reum interimat aut mutilet*, *neve propterea judex, torturam admittens, homicidii aut mutilationis ſuſpicionem incidat* juxta *Dambouderum Prax. Crim. cap. 381. n. 18.* Neque tantum *corporis* ratio habenda eſt, ſed etiam *animi* qualitates conciliandæ ſunt, ſiquidem nimia *ſenſibilitas*, profundus *angor*, *timor*, *terror*, &c. multa cauſari poteſt & ſolet, quo minus hujus *ardui* proceſſus & *ultimi* medii eruendi *veri* finis aut *deſideratus* ſcopus obtineatur: neque deſunt exempla, quibus confirmari poteſt, quomodo ſubjecta *animo* ita *mollia* & flexilia, aut *ſenſibilia*, vel ob nudam *territionem* in *lipothymiam*, aut *melancholiam* inciderunt; viciſſim vero varia conſtant teſtimonia, quibus etiam probari poteſt, quomodo varia ſubjecta pro *averten-*

da hac quæſtione, aut *animi* aut *corporis* morbum *ſimulaverint*; ut propterea *Medici* explorationes ſubjectorum & deciſiones requiſitæ fuerint. Non quidem *Medici* fori eſt, inquirere an Tortura *certam* eruendi veritatem medium exiſtat, id quod JCti *tam diu* affirmant, donec *certius* ad manus ſubminiſtretur, cum *malitia* hominum delinquentium *vi* & *cruciatu* coerceri debeat; interim illa disquiſitio ad *medicum* forum ſpectat, an *vires* & *qualitates corporis* & *ſanitatis* naturales eo quadrent, quo judex *hoc* medio *finem* ſuum ita impetrare queat, quo minus ſubjecto *patienti lethale* damnum ſuperveniat: nam ſi juxta *Zangerum l. c. cap. 1. n. 1. quæſtio res dira corporibusque hominum admodum noxia & quandoque lethalis eſt*, ita ſubjecti *circumſpecta* ratio haberi debet, ne forte *innocens* in talem *perniciem* conjiciatur; quemadmodum & illi, qui aliquando ob *animi pravitatem* & *corporis ruditatem* ac robur, hæc tormenta ſuſtinent, nec *quicquam* confitentur, nihilominus in ſanitate ſua *futura* aliqualem *alterationem* ſubeunt: interim juxta *artic, 59. C. C.* cum circumſpectione tortura concedenda eſt, quo pertinent *Claſenii* verba in ſua *Exegeſi*, quando dicit: *tortura eſt medium inquirendi verum, non autem nocendi inquiſito: quapropter tortura ſemper ita comparata eſſe debet, ut tortus ſalvus vel innocentiæ vel etiam ſupplicio ſervetur: & hoc extenditur ad alios valetudinarios & infirmos, qui vel omnino non ſunt torquendi, vel ita leniter, ut nullum inde vitæ aut corporis ſentiant periculum: Stephanus* utitur voce, quod *artificioſe* torquendus ſit ſuſpectus homo, quando in prædictum art. commentatur: *ea arte torquendus eſt, ne quid damni accipiat, Manzii* gloſſa eſt: *in hoc artic. monet Imp. iterum*

judicem,

judicem, ut ſi reus vulnera, vel rupturam, vel alium defectum in corpore ſuo habeat, eum cum tali moderamine torqueat, ne quid damni accipiat, & ne vel vulnus, vel ruptura augeatur: idem eſt, ſi reus alias ſit infirmus vel valetudinarius, tunc enim vel omnino non torquendus, vel ita moderate, ut ſine periculo vitæ ſeu corporis id fiat: qua in re medicorum & chirurgorum judicio ſtabit: ratio: quia afflicto non danda eſt afflictio, & quia tortura ſemper debet eſſe talis, ut tortus ſalvus vel innocentiæ, vel ſupplicio conſervetur; ex ejusmodi teſtimoniis itaque facile liquet, quod in *Tortura* decernenda *non raro Medici* judicium requiratur, *an* videlicet quisquam *torqueri poſſit*, & *quo usque* tortura *augeri* & *continuari* queat; quam ob rem *Löw. in theatro Medico-Juridico cap. 17. n. 2. p. 774.* dicit: *hinc eſt, quod infligendis tormentis, ſi torquendus allegat aliquam infirmitatem, ex qua ineptum tormento ſe dicat, Medicorum ad hoc judicium expoſcitur: ſic enim reo deficiente in tormentis ſeu actuali tortura, Medicus ad determinandum vocatur, an ulterius ſine periculo torqueri poſſit, nec ne, & utrum tortus ex immoderato tormento mortuus ſit: conf. Fort. Fidelis Relat. Med. Lib. 2. Sect. 3. c. 1.*

§. II.

Dum itaque de *Torturæ Subjectis* diſſerere conſtituimus, inſtitutum noſtrum eſt, quo partim *poſitive*, *partim* in *oppoſita* qualitate, quænam perſonæ ad *tormentorum* cruciatus ſine *vitæ* damno ſuſtinendos, *habiles* ſint, indicemus, in qua tractatione ex *contrariis* qualitatibus ad decidendam hanc quæſtionem *veræ concluſioni* formandæ via erit patefacta: In hac diſquiſitione itaque partim ad *ipſam Torturam*, partim ad *Subjecta*, quæ huic *rigoroſæ* quæſtioni ſubmitti

 debent,

debent, attentio adplicanda eſt: reſpectu *Torturæ relatio* inſtituenda & deciſio formanda erit, an hunc vel illum tormenti *gradum* quædam ſubjecta ſine damno ſuſtinere queant: ita enim jam *JCti* deliberare ſolent, ſi quidam homines *pollicibus deſtituti* ſunt, ubi in tali caſu *forcipes* applicari debeant? *conf. Stryck. de Jur. Senſ. diſſ. 7. c. 4. in fin. Wildvogel diſſ. de arbitr. judic. circa torturam, cap. 4. ſ. 6. p. 24*: aut ſi olim ſuſpectus quidam gradum tormenti cum funibus paſſus, imo *perpeſſus* eſt, poſthac vero denuo tortura ipſi dictitatur, denuo quærunt JCti *in quo loco* fidiculæ ipſis applicandæ ſunt, ita aliquando *corpus* ſubjecti *Medici* inſpicere & de eodem judicare debent. *conf. Carpzov. qv. 117. n. 25. Wildvogel l. c. ſ. 4. p. 21. 22*: ex hac ratione inclareſcit, quomodo interdum quædam ſubjecta non niſi *certum* Torturæ *gradum* ſubire queant; de qua circumſtantia propterea *Medici* judicia ſolida & perſpicua formare debent: cujus conſiderationis in conſequentibus aliquam mentionem & annotationem proferre lubet: præterea vero hæc disquiſitio ſubjectorum *Animum* & *Corpus* concernit: quoad *Animum*, jam ipſi JCti confitentur, ſubjecta illum ad tormenta *indurare* poſſe *Paulus in L. 18. ſ. 1. de Quæſt. vid. Wildvogel l. c. cap. 7.* quam ob rem nonnullorum animus eſt *ſenſibilior*, delicatior, mollior & ad *offenſiones* & perſuaſiones, ut & dein ad *confeſſiones pronior* & facilior: quare in foro Juridico, quando *viro* & *fæminæ ſimul* in uno delicto quæſtio dictata eſt, quidam fæminam prius torquendam eſſe, decernunt: interim citra hanc animadverſionem, reſpectu conſiderationis ad *Medicam* indagationem ſpectantis, in maſculis æque ac fæminis talis aliquando *animi* qualitas occurrit, unde facile eximiæ

miæ *alterationes* & offenſiones in *ordinariæ* vitæ tramite accidunt, id quod tanto *certius* & gravius *ſub Tortura* evenire poteſt, ubi ſummi *dolores* extremam *animi* alterationem, ſummum *angorem* & dolorum moleſtiſſima & *averſiſſima perceptio* eximias perturbationes cauſari ſolent, unde facile in *corpore* valde intricatæ, repentinæ & *periculoſæ* alterationes experiuntur. In *Subjectis* porro ratio habenda eſt *Ætatis*, *virium*, *perſonalis ſenſibilitatis*, *Sexus* & præcipue *qualitatum* nonnullarum *ſequiori* ſexui familiarium, proinde *ſtructuræ* corporis, nec non *prægreſſorum* aut *præſentium* morborum, ſtatus *valetudinarii*, ſpecialis & diſtinctæ *proclivitatis* & diſpoſitionis in certos & graves *morbos*, ut & *loci*, in quo tortura ſubeunda, *temporis* & *tempeſtatis*, quando illa ſuſcipitur; proinde reſpectu *partis*, quæ & quali morbi *ſpecie* atque *gradu* afflicta eſt: hinc *P. Zacchias Qv. Med. legal. lib. 6. tit. 2. qv. 4. n. 1.* talem circumſtantiarum annotationem & diviſionem profert: *impedimenta* torturæ *conſiderari poſſunt, vel ex parte ætatis, vel ex parte morborum, vel ex parte conſtitutionis & habitudinis corporis; ex parte ætatis, vel quia eſt nimis tenera, vel nimis præcipitata; ex parte morborum, qui vel reſpiciunt totum, vel partes; ex parte conſtitutionis corporis vel totius, vel partium:* & *Löwius l. c. n. 1.* eloquitur: *ſit non raro ut vel ob ætatem, vel ob naturæ debilitatem, vel ob aliquem morbum, vel vitium, vel ſexum, mulieres gravidas, puerperas, vel aliquam aliam cauſam, vel conditionem rei, huic aut illi tormento ſint inepti, aut illud in hoc vel illo gradu non ſuſtineant, alias enim ex eo tormento, in eo gradu inflicto perire poſſent:* quoad ſingulos *hoſce* reſpectus ſubjectorum *cir-*

cumſpectione opus eſt, ne ulli ſubjecto, quod *leges* & *jura* excipiunt, vis inferatur: quo loco effatum *Damhouderi* conciliamus, quando in *Prax. Crim. cap. 37. n. 5.* profitetur: *attamen iſthæc omnia cum tali prudentia & animi moderatione temperet & peragat judex, ne patientis corpori ullam gravem læſionem aut mutilationem infligat* & n. 2. 3. dicit: *Pii clementisque judicis eſt erga patientem ſemper commiſeratione monere, & prudenter expendere canitiem, ſenectutem, confectam ætatem aut juventutem, virile robur, valetudinem tum imbecillem, tum validam: denique inſpicere, quid ipſius perferre valeant vires, ut hac in re, verum prudentemque judicem agat, non tyrannum inferat.*

§. III.

In *ſpecialiori* præſentis thematis explicatione primo loco rationem *Animi* habere placet, in quo *morales* quasdam qualitates perluſtrare, indeque judicare volumus, an ſubjecta ſecundum haſce ad *Torturam idonea*, aut *inidonea* exiſtant: *Tabor* quidem in *tortura & indiciis delictorum cap. V. §. 24. 31. ſeq.* moralibus cauſis, *politicas* rationes adſcribit & tantum *animi morbos*, quos *phyſicis* cauſis adſcribit, commemorat, ob quos quidam a tormentis immunis declarari queat: hinc dicit: *eximuntur quidam a quæſtionibus & torturis vel ex cauſa phyſica, vel morali: ex cauſa phyſica, ſi vel animi, vel corporis conſtitutio benignitatem perſuadeat: ob defectum animi doli & notitiæ incapacis excipiuntur, ob morbum animi furioſi* &c. Habenda vero etiam alia eſt ratio *Animi*, ut non æque *confuſio* mentis, *delira* rationis qualitas, aut *actualis* infirmitas adeſſe debeant, ſed etiam ſub ſollicitam conſiderationem venit, quando quidam homines adeo *abjecti*, ſummè anxii & *timidi* ſunt animi, unde

de mox *inhabiles* redduntur, res ſuas in *memoriam* revocandi, quin potius confeſtim ſui *obliviſcantur*, obſtupeſcant, neſciique ſint ob extremum *angorem* & timorem, quæ dicere debent, aut quæ dixerunt; hinc mox *falſa* pro *veris*, aut *vera* pro *falſis*, aut *confuſa* proferunt; qua confeſſione judex niti haud poteſt: huc etiam certo modo applicari poteſt, quod *Carpzovius Qu. 118. n. 9.* allegat: *quare metuendum, ne ex infirmitate judicii & timore tormentorum, qualis in ejusmodi perſonis infirmioris intellectus præſumitur, extorqueatur confeſſio delictorum, quæ forſan perpetrata nunquam fuerunt:* id etiam valet de *valde anxiis* & extreme timidis ſubjectis, quæ ob *metum torturæ* obſtupeſcunt & ad confeſſionem *inepta* redduntur: placet hac occaſione *Zacchiæ* verba inferere, *Lib. 2. tit. 1. qu. 6. n. 38-42. timorem eſſe expectationem imminentis mali & notum eſt & docuit Plato in Lib. de Fortitud. in fin. qui affectus animi eſt & vehemens & ſubitus, ut Galenus teſtatur 12. Method. & idcirco prudenter a Jure Conſultis determinatum eſt, quod quodcunque metus cauſa fit, ratum non habeatur ut lib. 1. ff. de eo quod metus cauſa; ubi qualis debeat eſſe metus, ut juſtus dicatur & de hoc ipſo quamplurima, vid. Jurisperitus apud Farinacium Crim. Part. 2. lit. M. Ratio autem ejus rei, non alia eſt, quam ea de qua ſupra, nimirum; quia timentes non habent intellectus plenitudinem, imo & voluntate & conſenſu carent: neque enim velle dicitur, qui metus cauſa vult, quia metus contrarius eſt voluntati & libertati Roland. conſ. 95. n. 31. lib. 1. unde illico atque probatus ſit metus actum non fuiſſe, ſponte celebratum, ſequitur:* quod effatum eo *magis* de *illis* valet perſonis, quæ ob *angorem* & metum *neſciæ* ſunt, quæ *cogitant*, *enunciant*, *affirmant*, aut *negant*, aut aliud

quic-

quicquam ſuſcipiunt, de quibus vulgo dicitur: daß Sie vor Furcht, Angſt und Schrecken ihrer Sinnen nicht mächtig ſind. Ex hiſce itaque patet, quod *Morum* ratio etiam habenda & ineunda ſit, in Torturæ *medica* dijudicatione: Cum ejusmodi ſubjectis ad Torturam *properandum* haud eſt, neque tamen eadem *abſolute libera* & exempta ſunt, quo minus tormentis affligi queant: id vero neceſſe erit, quo eorundum animus *morali* informatione, perſuaſione & remonſtratione *præparetur*, ita eveniet, ut vel *ſponte* & *libere* veritatem confiteantur, vel *aliquali* mentis continentia tormenta, ad minimum minimos & *primos* eorum gradus cum *deſiderato* ſucceſſu ſubeant: & talia *meticuloſa* ſubjecta alias *aptiora* exiſtunt, quo *ante* torturæ executionem de veritate dicenda *facilius* ſe accommodent, *flexilioris* enim animi ſunt & ſub hac *morali* afflictione multum *verbis variant*, ut facile prudens judex *verbali* admonitione & convictione illos ad confeſſionem diſponere queat: in tales perſonas *nuda territio* aliquando cum ſucceſſu exerceri poteſt, quæ comparate *tortura animi* appellari poteſt, quamvis *juxta Carpzov. qv. 117. n. 49.* haud torturæ nomine notanda veniat: *Stephani* tamen *in C. C. art. 58. n. 3.* de ſententia *Clari* quoad *gradus* torturæ adjicit: *nihilominus talis metus & ſuſpicio torquendi æquiparatur torturæ: hinc infertur, quod paria ſint, confiteri per tormenta, vel metu tormentorum*: addimus notam *Blumblacheri in art. 45. C. C. p. 126*: Solche Furcht und Bedrohung der Marter, wird ipſi torturæ verglichen, und daraus die Folge gemacht, *quod paria ſint confiteri per tormenta, vel metu tormentorum. L. 2. ibi formidine tormentorum Cod. quorum appell. non recipiantur. Carpz. P. 3. qv. 117. n. 44.* proinde vero etiam *circum-*

cum-

cumſpectione opus eſt, quoniam *callida* & *malitioſa* ſubjecta facile talem *metum ſimulare* poſſunt: ubi neceſſe eſt, ex titulo & indiciis *ſimulationis* per *moralia* etiam media & ſubſidia *fraudem* detegere, quo *Medici* pariter *haud exiguam* operam conferre poſſunt; quandoque videlicet indicare ſciunt, an ratione *temperamenti*, ſtatus *ſanitatis*, *hæreditariæ* diſpoſitionis, *conſuetudinis*, morborum *prægreſſorum* &c. hic angor & metus ſubjectis *naturalis*, an *affectatus* ſit: hujus indolis ſubjecta in aliis arduis, *animum* & *corpus* concernentibus, afflictionibus & negotiis, æque ita *puſillanimia* eſſe, ſubinde *inſomnia* anxia & *terribilia* frequentius experiri ſolent; ubi non æque ſtatim *exacte*, aut *conſummate Melancholicus* ſtatus adeſſe debet, ſiquidem *tali* mentis qualitate aliquando *ſanguinei*, *ſanguineo-phlegmatici*, *ſanguineo - melancholici* temperamenti homines præditi eſſe obſervantur; ut adhuc animi *morbus* deſit, & tantum hæc *mollities* & ſingularis *ſenſibilitas* animi præſto ſit.

§. IV.

Quoad *Animi* qualitatem præterea notandum eſt, quod quædam ſubjecta tanta *mollitie*, *ſenſibilitate* & flexilitate prædita ſint, qua in rebus *adverſis* aut periculoſis, non modo eximiæ *mentali* conſternationi ſubmittuntur, ſed ſubinde graves & ſubitaneas, ominoſas *corporis* offenſiones experiuntur, dum vel confeſtim in *animi deliquia* nunc *mitiora*, nunc *acerbiora* concidunt, nunc vehementes *cordis palpitationes*, *vertiginoſas* perturbationes, *ſenſuum* externorum *obnubilationes*, ominoſas ſanguinis *ebullitiones*, *congeſtiones* ſanguinis *ad cor*, indeque provenientes *ſuffocativas* comminationes, conatus *vomendi*, crucia-

tus *torminoſos* & pro ratione *temperamenti* ac copiæ *bilis* largam profuſionem bilis in inteſtina & ventriculum, hincque dependentes *anguſtias præcordiales*, *vomitus bilioſos*, *diarrhœas* ſimiles, *colica pathemata*, interdum *ſemiconvulſiva*, comminationes *ſemiapoplecticas* &c. experiuntur, qualia pathemata in *ſenſibilibus* perſonis in *aliis* caſibus & occaſionibus animum *valde* aut *ſubito* afficientibus, præcipue vero inopinatum *terrorem* cauſantibus, ſatis *ſæpe* occurrere ſolent: *Hujus* conſtitutionis hominibus Tortura *confeſtim* applicanda *haud* eſt, ſed prius prudens *Medicus*, quoad *hanc* circumſtantiarum illarum *indolem*, quantum fieri poteſt, ex *vita ante acta*, & obſervationibus ac relationibus de eadem conquiſitis, aut ex *moribus* durante *incarceratione* annotatis, ex *ætatis*, *proſapiæ*, *educationis*, *ſexus*, *temperamenti*, prægreſſorum & concurrentium *animi pathematum*, & *morum* ratione & conditione, nec non ex *morborum* prægreſſorum, & adhibitorum *remediorum* qualitate, ex *diætæ* ratione, ex propenſione *perſonali* in certos morbos, ex *morbis hæreditariis*, aut etiam ex *antehac* uſurpatis ſuſpectis & *incongruis* aut *pernicioſis medicamentoſis* artificiis rite percontari debet: in qua *poſteriori* circumſtantia *ſingulares* obſervationes *prudenti* disquiſitioni ſe commendant, quando videlicet ejusmodi *mala* & perverſa *artificia*, in ſubjectis nonnullis adhibita, non quidem *plene adverſam* valetudinem cauſantur, tamen ad *facilem* certi *morbi* invaſionem *diſponunt*, velut ad ſuſpecta *molimina* hæmorrhagica, aut actualia *profluvia* cruenta, ad graviſſimos motus *ſpasmodicos* & *convulſivos* ad pertinaces & *impetuoſas congeſtiones* &c. quorum affectuum actualem & *perfectam* invaſionem *facile* prædictæ alterationes

tiones *animi* cauſari poſſunt & ſolent: cui exemplo annumerari poſſunt *Fæminæ*, quæ quidem non *valetudinariæ*, aſt haud *perfecte ſanæ* exiſtunt, ſed ex *levi animi* motu *pathetico facile* in illum perfectum *morboſum* ſtatum conjiciuntur, in quem hactenus tantum *aliquo modo* inclinaverant, qualis ſexui utplurimum *familiarior* & *acerbior* eſſe ſolet: id quod tanto *certius* & *fortius* contingit, quando in talibus perſonis ob *torturam* decretam *eximia animi* afflictio provocatur, quæ tanto *impetuoſior* & *ominoſior* eſſe ſolet: in quali ſtatu iterum *Medici* judicio opus eſt, ut videlicet ſubjectum quoad *animi* & *corporis* qualitates recte inquirat, *damna* ex torturæ adminiſtratione metuenda, perſpicue & cum *ratione* indicet, & ſi quid ad *judicii* & *proceſſus* ſublevationem contribuit, ſignificet, ad minimum *ſuo conſilio* & auxilio *ſubjectum* torturæ *præparet*, ne *prædicta* detrimenta *actu* conſequantur: Et quando quoad hanc potentiam *animi* in excitandis *morboſis* inſultibus, *ſuſpecta* ſubjecta *ſimulare* audent, tunc iterum peritus & *judicioſus* medicus hanc ſimulationem *reſolvere* poteſt & ſolet, unde denuo liquet, quod in *tali* caſu *Medici* concurſus & judicium requiratur: Huc etiam referimus illam *connatam* & per *hæreditatem* propagatam qualitatem *animi*, qua quidam homines *ſummam averſionem* a conſpectu ſanguinis habent, ita ut in *ſyncopen* repente quidam delabantur, quando ſanguinem inſpiciunt: ſi itaque ſub *forcipum* & *funiculorum* applicatione evidens *cruentatio* ſuccedit, facile tunc *ſcopus* torturæ *evaneſcit*, quando ſub tali gravi *animi deliquio Torturæ* proceſſus interrumpitur: in quali cauſa iterum aut ejusmodi *tormenti ſpeciem*, quæ cruentationem *ſenſibilem*, vi-

 delicet

delicet non modo *viſibilem*, ſed in genere *ſenſibilem* & *contactu calido*, aut ſub *dolore dilaceratæ* partis perceptibilem, (ubi multum in tali caſu admodum operoſa *imaginatio* valet) infert, *omittere*, aut *aliam* dictare & applicare decet; quoniam in *tali* neceſſitate & caſu *Medicus* ſua arte *hæreditariam* diſpoſitionem extinguere & *emendare* haud valet: Tales circumſtantiæ itaque comprobant, quomodo in *Torturæ legali* & congrua ordinatione & applicatione etiam quoad *Animi* disquiſitionem *Medici* ſcrutatio & dijudicatio perquam *utilis* & *neceſſaria* exiſtat: ex quibus annotationibus pariter conſtat, quod tolerantia *tormentorum* etiam *animi vigorem* & *præſentiam* requirat, quamvis contrariante adſertione *P. Zacchias Lib. 6. tit. 2. qv. 4. n. 4.* eloquatur, quod *tolerantia tormentorum vigorem & robur corporis, non animi reſpiciat*: unde præter *corporis* capacitatem, etiam *animi* firmitas ad *torturam* ſuſtinendam neceſſaria eſt.

§. V.

In *Subjectis Torturæ* ratio porro habenda eſt *Ætatis*, ubi communiter judicatur, quod homines *Impuberes* tormentis conſuetis ſubmitti haud queant: non quidem *noſtri* fori eſt, *Pubertatis* terminos in ſenſu *univerſali* decernere, ſuffecerit in ſenſu *Medico* periodum *Pubertatis* in finem *decimi tertii*, & totum *decimum quartum* ætatis annum poſuiſſe; de reliquo fuſius de themate Pubertatis egit *Excell. Dn. Cancellarius de Ludewig in tr. de ætate Legitima Puberum & Majorum:* communiter itaque a tortura exempti judicantur homines *utriusque* ſexus, qui *decimum quartum* annum, nec attigerunt, nec compleverunt; quare *Tabor de Tort. cap. 5. n. 25.* dicit: *quæſitum eſſe*

de

de minore 14 annis, ſubeuntes, in hac materia non diſtingui puellas a pueris, ſub utriusque ſexus terminum 14 ætatis annum in criminalibus poni, utcunque in nuptiis diſtinctio illa, atque alias etiam obſervetur: huc referimus verba *Blumblacheri in art. 45. C.C. n. 9. p. 127.* es iſt gewiſſer Rechten, daß die Impuberes oder junge Kinder unter 14 Jahren nicht torquiret werden können: *Textus expreſſus in L. de minore 10. in princ. ff. de Quæſtion. ubi Jurisconſultus ſic ait: de minore 14 annis quæſtio habenda non eſt.* & quamvis *infantes* ac in *prima pueritiæ* periodo conſiſtentes *ordinaria tortura* affici non queant, cum *animi corporisve* teneritudo ſine *lethali* offenſa talia tormenta haud perferat, tamen pueris & pubertati proximis ſubjectis *territionem* concedunt, habenas & ferulas dictitant, quin *inſtrumentorum torquentium* oblationem, quaſi cum iisdem affligi debeant, decernunt. *vid. Carpzov. qu. 118. n. 14. Matthæi de Criminibus Lib. 48. ff. tit. 16. de quæſt. n. 9. Theodoricus in judic. crimin. pract. c. 9. aph. X. lit. b. p. 1262. Tabor l. c. ſ. 27.* qui poſterior aliquo modo a Carpzovio diſſentit, quem diſſenſum etiam tenet modo dictus *Blumblacher l. c.* qui inſtrumentorum torquentium oblationem impuberibus non admittunt, quia hæc a *Carnifice* perficienda, & *maculam inurit, carnificis manu inuri;* habena vero & *ferula* cædi poſſunt ab *aliis* perſonis, velut per *lictores, ſtratores, ſtatores, janitores. conf. Zanger de tort. c. 1. n. 35. ſeq. Cujacius de cuſtodia reorum ad Lib. 4. C.* interim hic *Cujacius* exiſtimavit, quod *pubertati proximi utpote doli capaces torqueri queant;* contra quem *Matthæi de Criminibus l. c.* ita judicat: *neſcio, an id probari poſſit: leges enim adductæ loquuntur expreſſim de minore annis quatuordecim: nec ſequitur eſt doli capax, ergo torquendus: ſed illud potius: eſt doli*

 capax,

capax, *ergo habena vel ferula cædendus*, *non torquendus*: *conf. Zanger de quæſt.c.1.n.36.* Sed ne in *alienam* meſſem noſtram immittamus falcem, illud ſaltim hoc loco perpendimus, an plane *nullus caſus* detur, ut pubertati *proximiores* in *duodecimo*, aut *nondum confecto* decimo tertio ætatis anno *conſuetis* tormentis, & quidem forcipibus & funiculis affici queant? *P. Zacchias L.6.tit. 2.qv.4. n.4.* quadantenus hanc quæſtionem tangit, ſed *haud ſufficienter* decidit: nam proponit quæſtionem: an non *impuberes maturius* ad *animi vigorem* pervenientes torqueri queant? quo loco recte adſerit, quod *ſola animi* præſtantia non ſufficiat ad ſubeunda tormenta, ſed quod etiam *firmitas* & congrua *corporis* ſoliditas requiratur; unde deciſionem ad Medicos defert, quando dicit: *itaque particulares naturas*, *judex*, *requiſita ſi libet*, *Medici ſententia antea conſiderans*, *aptas vel ineptas ad hujus tormenti tolerantiam judicabit*: Si vero evenerit *ille* caſus, ut in pubertati *proximiori* ſubjecto *integra* non modo *ratio*, ſed & ſatis *robuſta* & conveniens *firmitas corporis* præſens fuerit (quemadmodum quidam homines non modo *mature* ad *firmiorem* uſum *rationis* perveniunt, ſed & ſub *mediocri* præſtantia mentis, quæ tamen ad *torturam ſufficiens*, adeoque non *imbecillitati* annumeranda eſt, ad *firmum* quoddam *corporis robur* pertingunt,) tunc utique *actualia* tormenta, (licet non protractio ad ſcalam & extenſio membrorum, neque tertius & ſummus gradus, adeoque neque ziemlicher maſſen, neque mit der Schärffe, tortura adminiſtranda ſit,) videlicet applicatio *forcipum* ad digitos, nec non funiculorum uſus, (quibus cum non modo initium torturæ faciendum, mit Schnüren oder

Ban=

Banden den Anfang zu machen, quando reus *non tam arcte*, conſtringitur, ſed vincitur ac paululum ligatur,) ſed etiam *arctior juncturarum* manuum conſtrictio admitti poſſunt, quia in tali ſubjecto ob *diſtinctas animi* ac *corporis* qualitates & *ſufficiens robur*, vires *has* tormentorum *ſpecies* tolerant, quemadmodum tales adhuc *impuberes* homines facile illum canonem intelligere poſſunt, quod qui in *delictum* conſentit, etiam in *pœnam* conſentire cenſendus ſit; quid quod *pravitas animi* impuberum ſuperat aliquando malitiam & aſtutiam puberum & natu majorum, ut ita *Platonis* effatum *lib. 7. de legib. pueri quoniam prudentiæ fontem nondum perfectum habent, non ſolum acerrimi & petulantiſſimi, ſed & inſidioſiſſimi omnium beſtiarum ſunt*, non *abſolute* impuberes *eximit* a tortura, niſi in hac annotatione jus *adaptari debeat his, quæ ſecundum plurimum eveniunt, non vero iis, quæ raro contingunt, ut habetur per l. ex his & per l. ſeq. ff. de leg. & Senſ. & conſ. & per l. neque Leges ibid.* quod vero a *fortiori* tormenti gradu *impuberes abſolute* excepti ſint, non modo a *Medicis*, (inter quos *Fort. Fidelem Relat. Med. Lib. 2. Sect. 3. c. 2.* allegamus) ſed & *Jureconſultis* comprobatur: quando vero quidam homines *legitimam* & conſuetam pubertatis periodum attigerunt, *corpore* tamen & *animo* adhuc *teneri* & imbecilles ſunt, tunc nihilominus tormentis *actualibus* aut *realibus* ſubmitti *non* debent, quia ipſis gravis inde *ſanitatis* læſio & *vitæ* afflictio imminet, dum *animus corpusve ineptitudinem* quandam gerunt, quo minus torturæ *majores* & cum *magno cruciatu* affligentes gradus ſuſtineant; quam obſervationem etiam modo citatus *Fidelis l. c.* profert: & dum *ſequior* ſexus præ maſculino communem *teneritudinem* &

molli-

mollitiem animi corporisve poſſidet; propterea eidem etiam *parcendum* eſt, quamvis jam *pubertatis* terminum *attigerit*, aut quadantenus *ſuperaverit*, ſi præcipue prædicta *imbecillitas* obeſt: quamvis contrariantem aliquatenus adſertionem proferat *Löw. l. c. p. 786. ſ. 3. n. 4.* quando dicit: *unde cum ætas non æqualiter in omnibus perſonis, neque in omnibus provinciis ſuccreſcat, ut in vigore corporis & animi ita proficiant: unde & Juris-Conſulti illam ætatem pro tortura ſuſtinenda ad annum decimum octavum in pueris & decimum quintum annum usque extenderunt in puellis: ita quoque obſervatur in noſtro novo proceſſu criminali in Regno Bohemiæ artic. 17. ſ. 1.* nos *Fœminis* ob *communem* & diſtinctam *teneritudinem* potius *plures* annos in *conſueto* vitæ tramite largimur, quo *ſufficienti* robore ad perferenda *tormenta* inſtruuntur, ni in iisdem etiam natura aliquid *extraordinarium* & *præmaturum* efficiat: ubi quæſtio nobis non decidenda & applicanda venit, *an fœminæ maturius pubeſcant, quam maſculi*, quæ ſententia a nonnullis ſupponitur; quam allegat *Zacchias Lib. 1. tit. 1. qu. 6.* quod aſſertum tamen negamus; unde haud cum illis conſentimus, qui fœminæ *duodecim* ad *pubeſcentiam* annos tribuunt, *vid. Zacch. l. c. n. 28.* quem terminum *præcocem* vocat, *n. 29. 37.* & de eodem dicit: quod *ex fœminis vix duodecima pars in duodecimo ætatis anno menſtruetur n. 34.* alias puellæ *unius, duorum, trium, quatuor* &c. annorum *Menſtruatæ* etiam puberes vocari queant: quare idem *Zacch. n. 36.* dicit: quod hic terminus *duodecim* annorum a JCtis fœminis ad pubeſcentiam adſignatus, *præcocior ſit, quam par eſt:* unde liquet quod *JCti Medicorum* obſervationibus niti & non ſemper *receptis* opinionibus, aut *legibus*, quæ porro talibus *opinionibus*

nitun-

nituntur, firmiter inhærere debeant: ſiquidem in *præſenti* animadverſione neque *ſufficienter* hactenus *probatum* fuit, quod in certis *Provinciis* quædam fæminæ *citius*, quam maſculi *pubeſcant;* & ſi hæc traditio etiam vera eſſet, tunc ex obſervationibus & legibus *provincialibus*, non valet conſequentia ad *univerſale*. Denique hac occaſione *illam* quæſtionem proponimus & ventilamus, an puella quæ *decimum quartum* ætatis annum non modo *attigit*, ſed etiam ſuperavit, *tortura* affici debeat, quando *nondum Menſtruata* fuit, aut quando nunc *prima* aut *altera* vice *Menſium* fluxum experitur? hanc quæſtionem *Negativa* decidimus, ob rationes, quia fæmellæ, quæ *hoc* tempore *nondum* hoc *uterinum* purgamen ſubiere, aut *perfecte* valetudinariæ, aut *ſemi* tales exiſtunt; ſiquidem *retardatio* Menſtrui fluxus utplurimum *connexam adverſam* valetudinem, vel minorem, vel majorem, ſemper tamen in *deteriorem* ſtatum inclinantem complectitur: quando itaque in tali ſtatu aut *territio* nuda & *verbalis*, aut *realis* adhibetur, tunc facile & repente *majus* corpori & *vitæ* imminet *damnum*, quod tam eximia *animi* commotione & *angore* excitatum, *ſubitaneos*, impetuoſos & valde *pernicioſos* eventus cauſatur: nam ſtatus *morboſus* jam aliquandiu gliſcens, *ſimul* & *ſemel* commotus, peſſimos & interdum *repente funeſtos* facit progreſſus: quando etiam *Menſtrua*, *prima vice* imminentia & erumpentia, tam *gravi* & *animum* vehementer offendente & *perturbante* cauſa, quæ in vehementi *metu* & *angore* de ſubeunda *tortura* conſiſtit, alterantur, tunc teſte *experientia*, qua cauſas *minoris* momenti & efficaciæ conciliamus, *ſimul & ſemel totus* Menſium proceſſus graviſſime *confunditur*, ut vel præcoces & *pericuſoſæ* ſanitatis perverſiones

 orian-

oriantur, vel in tantum *morboſi* ſtatus gradum conjiciantur, ut *ægre*, aliquando *nunquam*, ſollicita quamvis *medica* ope adhibita, reſtitui queant, quin *complicati*, *intricati*, *refractarii* & *corrupti* inde facile proveniant morbi: quibus ſubjectis propterea tormenta haud adjudicanda & applicanda ſunt: idem etiam valet, quando fæmellæ tales *primam difficilem* & valde *doloroſam* Menſium eruptionem ſubierunt, quibus imminente *altera*, aut *tertia* eruptione atque periodo, *haud* tortura adhibenda eſt, ne perinde *gravia* & *ægre* aut *vix* corrigibilia *ſanitatis* detrimenta, conſequantur: tanto minus vero conſultum eſt, talibus ſubjectis jam *appropinquante*, aut *præſente* & continuante periodo, qua *Menſes* fluere debent, *tormenta* applicare; ſed potius convenit, cum ejusmodi perſonis *aliquandiu* moram tenere, quo cum hoc *intricato* Menſium negotio natura quadantenus *in ordinem* tranſeat, ut nunc *ſecurius*, hoc acerbius eruendi veritatem medium adminiſtrari & in uſum trahi queat: in *genere* denique ſciendum eſt, quod a *Menſium* proceſſu, valde alterato, *repentini*, aut *eximii* morboſi affectus ortum trahere ſoleant: ubi ſimul *Medici reliquum* perſonæ *animi corporisve* ſtatum explorare debent, an videlicet illa valde *ſenſibilis*, *immorigera*, *corruptorum* & valde exorbitantium *morum* ſit, an quoad *corporis* conſtitutionem valde *plethorica*, temperamenti *calidi*, *cacochymica*, *perturbatis* aliarum *evacuationum* ſucceſſibus afflicta, motibus morboſis, *ſpaſticis*, *congeſtoriis* &c. obnoxia exiſtat, ſub quali ſtatu tanto minus eadem ad torturam *aptum* exhibet ſubjectum, ut propterea, ſi talium ſubjectorum *vitæ* & *ſanitatis* ratio habenda eſt, major *circumſpectio* requiratur, neque *tormentorum* applicatio ſubminiſtretur aut acceleretur:

tur:

tur: Et hæc momenta, quoad *impuberis* ætatis disquiſitionem ſe attentæ obſervationi ſubmittunt.

§. VI.

Reſpectu Ætatis nunc *Senum* ratio habenda eſt, qui *limitatam* immunitatem & *exceptionem* a *Tortura* tenent & poſſident, quoniam *Senectus* pro *morbo* habetur, Senes pro hominibus, *animo* & *corpore debilibus*, aliquando ſemi *delirantibus*, *memoriæ vitiis* laborantibus & *puerili ſenſu* præditis æſtimantur: *conf. Criminaliſtæ præc. Tabor l.c.ſſ. 29. Zanger l.c.n.38. ſeq. Matthæus de Crimin. l.c.n.10.* qui dicit: *quia Senes bis pueri ſunt: Damhouder l. c. n.5.* qui Senes *pene delirantes* æſtimat & quos multos allegat *Carpzov. qu.118.n.35. ſeq. Zacchias l.c. n. 5. ſeq. (concil. ejusd. Lib. 1. tit. 1. qv. 9. n. 25. cum notis Ziegleri.) Fort. Fidelis l.c.* ſiquidem etiam *Stryckius de Jure Senſuum diſſ. 9. c. 2. n. 6. obliviosos* ſenes eſſe judicat: attamen ſimul *n. 7.* addit: quod *ſæpe ſenes memoria pollentes reperiantur, & certius illorum recordentur, quæ in Juventute, ſenſibus perceperunt, quam quæ ante ſpatium aliquot ſeptimanarum:* haud vero neceſſe eſt, multum ſollicitum eſſe circa *certum ſenii* terminum; unde prædicti Ddres adſerunt, quod judex non tam *de ætate*, quam de *infirmitate ſenum* inquirere debeat, ita *Blumbacher l.c.n.12.p.128.* dicit: Ein Richter hat nicht ſo faſt auf die Zahl der Jahre, als auf die Schwachheit des Leibes und der Kräfften zu ſehen: *Carpzovius* impr. *n.38.* dicit: quod illi ſenes torqueri haud debeant, qui *ætate ſunt defecti & bonam partem virium, conſilii & mentis, propter ſenectutem amiſerunt:* hinc *Ulpianus ſenes ob virium imbecillitatem a tortura liberat*, de quibus *author ipſe* aſſerit, *quales ii ſolum ſunt, qui corporis imbecillitate laborant, ut ſine vi-*

ta periculo præſenti tormentis interrogari nequeant: conf. Theodoricus in judic. Crimin. pract. Cap. IX. aph. X. lit. c. n. 4. p. 1263, qui quoad *differentiam Senum* provocat ad *Menoch. caſ. 59.* quare *Zacchias l. c. n. 6.* loquitur: *melior eſt Juriſconſultorum ſententia, quia nullus certus terminus in ulla re, & praec. in ætatum mutatione poteſt in particularibus aſſignari & ſic Judicis arbitrium in hoc intervenire debet: erit enim qui ſexageſimo tertio ætatis anno, vegetior & robuſtior erit alio, qui nondum quinquageſimum exceſſerit:* & quamvis communiter a *ſexageſimo* ætatis anno, aut ſecundum alios (*vid. Zacch. & Fort. Fidelis*) a *ſexageſimo tertio* & ita dicto *magno climacterico* anno *ſenectus* numeretur, tamen crebra occurrit obſervatio, quod in *hac ætatis periodo* multi ſenes *bono animi corporisve* vigore, firmitate & *robore* inſtructi ſint: quare non *promiſcue* & *quoscunque* ſenes a tormentis immunes declarant Doctores: ſiquidem *Carpzovius* inter alios eloquitur: *n. 39. neque tutum eſſet generaliter affirmare, a tormentis excuſari ſenes, cum hac ratione ſæpe verſuti ſenes, præſ. mulieres veneficæ impunitatem aſſequerentur:* non itaq; quæſtio eſt de decrepita & effœta ſenectute, ſiquidem juxta regulas & æſtimationes *medicas* ſenes interdũ adhuc vegeti ſunt & comparate *ſufficientem* animi & corporis *firmitatem* continent, qua *ſine offenſa* ſanitatis tormenta ſuſtinere queunt; quid quod corpus ſenum tanta ſæpe pollet *rigida* denſitate, ut hac adminiculante aliquoties ſatis *duros* labores exercere queant, modo de reliquo *ſani* ſint: haud enim *abſolutæ* neceſſitatis eſt, ut in *quolibet ſenii* ſtadio & ſtatu ſubjecta *infirma* & adverſa ſanitate oppreſſa ſint: ita *Riedlinus in Lin. Med. An. 1. Menſ. Octobr. obſ. 24. p. 348. Torturæ in vetula ſeptuagenaria non tam viribus, quam annis ſene & ſat adhuc*

ro-

robuſta conceſſæ & cum ſucceſſu adminiſtratæ mentionem facit: quamobrem *Zacchias l. c.* judicat: *niſi præcipitatæ ætatis ſint, & viribus effœtis non video, cur non poſſint, ſaltem levioribus tormentis cruciari!* ex quibus liquet, quod ſub *certis* circumſtantiis etiam *talia ſenilia* ſubjecta torturam perferre poſſint, quæ jam *ſeptuageſimum* ætatis annum attigerunt: hinc non modo juxta *Farinacium qv. 41. n. 29. Carpzov. qv. 118. n. 38. & 42. Brunnemann.* **Anleitung zu vorſichtiger Anſtellung des** *inquiſitions-Proceſſes*, **Anmerckungen über das** *X. Cap. ſ. 2. p. 352. Blumblacher l. c.* (cujus verba ſunt: Wann demnach ein 60 oder 70 jähriger Mann, oder Perſohn noch bey ziemlicher Stärcke wäre, geſtalten es dann dergleichen Leute wohl giebt, ſo wäre eine ſolche Perſohn noch wohl, jedoch gering und mit ſolcher Beſcheidenheit zu torquiren, auf daß er demſelben an Geſundheit und Leben keinen Schaden brächte.) *Franc. Perſonalis de indiciis & tortura n. 15.* (qui judicat: *Senes vel ſaltem leviter torquentur, & per unum miſerere in tortura retinentur) apta* ſenilia ſubjecta *terreri*, ſed & ſecundum *Tabor l. c. leviter* aliquando *torqueri* poſſunt, videlicet *forcipum*, imo *funiculorum* applicatione, quia rigidius illorum corpus *non ita ſenſibile* eſt, ac juniorum: ſervata illa cautela, ne *læſiones* quædam ſub tortura *graviores* inferantur, quæ in *ſenilibus* ſubjectis *tardius* & *ægrius* reparantur & quoad *conſolidationem* variis *damnis* & pravis accidentalibus conſecutionibus obnoxiæ ſunt; quanquando itaque quidam ſenes *vires ſufficientes* poſſident ad committenda latrocinia, robbariam, furta violenta cum effractione, violenta ſtupra &c. tunc *juſtam* contra ſe ſuppetunt præſumptionem & æſtimationem, quod in caſu ne-

 ceſſi-

ceſſitatis *tormenta*, tolerare queant: attamen in hac disquiſitione iterum *medica* occurrit quæſtio, an videlicet *ſenex animo* & *corpore* vigoroſus, (& hisce qualitatibus ad admittendam *torturam* idoneus) tamen *ominoſa* ſanguinis *plenitudine* obrutus, *ſpirituoſo* potu frequentius oppletus, repentinis & *periculoſis* ſanguinis *commotionibus* obnoxius, in *apoplecticos* affectus ex variis *cauſis* & *indiciis* proclivis, tortura affici queat? pro hac quæſtione decidenda iterum *Negativam* tuemur ſententiam, quoniam ob animi vel *angustiam*, vel *indignationem*, vel *aliam* perturbationem, nec non ob *dolorem* indeque oborientem gravem & *perverſam* ſanguinis *commotionem*, prædictus valde *periculoſus* affectus facile excitari poteſt, ni *medica* ope ejusmodi pravæ conſecutioni *præveniatur*; ubi vero antea *perita* indagatio *medica* inſtituenda eſt, an etiam ejusmodi ſenilia ſubjecta *talibus* qualitatibus prædita ſint, ne haſce frivole & aſtute *ſimulent*, & ex titulo *qualificati* ſenii torturam & confeſſionem delicti declinare cogitent: Denique in hac circumſtantia addimus verba: *Frölichs de Frölichsburg in Comment. in C. C. Lib. 3. tit. 5. n. 5. p. 202.* da aber ein 60 oder 70 jähriger Mann einer noch friſchen Gedächtniß, völligen Verſtandes und guter Leibes-Kräfften wäre, könnte dergleichen einer ohne Beſchwehrde mit der Tortur beleget werden: ubi addit illa jocoſa: wie denn die alte noch Zaum-zähe Hexen-Mütterlein der Tortur nicht befreyet ſeyn; Hoc loco etiam per *medicam* cognitionem teſtamur, quod ſenes, *aliquo* modo debiles, *nuda territione*, aut verbali comminatione affici queant, quorum *animus* hoc modo *quadantenus* torquetur: id quod *Jul. Clarus quæſt. 64. n. 22.* & modo nominatus *Frölichsburg* concedunt: Et hæc de relatione ætatis *Senilis* ad *Torturam* ſufficiunt.

§. VII.

Proxima nunc ventilanda occurrit quæſtio, an *Rationis confuſione* & *impotentia* præditi, *Torturæ* ſubmitti queant? hæc quæſtio *duplicem* ſenſum comprehendit, an videlicet *Furioſi* & mente penitus *capti* torqueri queant & an *aliqualem* & per *intervalla* recurrentem, aut exacerbatum impetum & *defectum* rationis ſubeuntes, tormenta ſuſtinere poſſint? prioris conditionis vulgo dicuntur *Furioſi*, *Maniaci*, *rabie* quadam afflicti, adeoque *ſibi haud conſcii*, neque *memores*, neque *deliberato* animo & *malitia* quicquam committentes, hinc *omni intellectu* deſtituti, *mortuo comparandi* & *per omnia ac in omnibus abſentis*, *aut quieſcentis loco habendi a Carpzovio l. c. n. 17.* judicantur, de quibus *ſine* ulla *limitatione* & *diſcretione* Criminaliſtæ judicant, quod *nequaquam dubium ſit*, *quin furioſi a tortura excipiantur*, *vid. Zanger l. c. n. 43. Theodor. l. c. lit. b. n. 3. p. 1262.* ſiquidem quæſtiones *ſub tortura* propoſitæ *firma* & *integra* ſibi & rerum *ante actarum* conſcia ratione decidi debent; quale quid *morali* æſtimatione a furioſo nunquam expectari poteſt; hinc JCti etiam decernunt, quod, ſi quis *integra* ratione præditus, *delictum* commiſerit, *poſtea* vero in *rationis perverſionem* incidat, *tortura* is affici *haud* queat, *conf. Theodor. l. c. Bocer. de qv. & tort. c. 4. n. 10.* & ex eodem *Carpzov. l. c.* & quamvis *furioſus* de decreto torturæ & fine ejusdem, ut & *confeſſione* ex tortura obtinenda *nullum ſenſum* regularem & *diſtinctum* habeat, ut propterea *finis* torturæ *nullo modo* obtineri queat, tamen quia *communiter* homines *delirantes* quoad *vitæ naturalis* & corporis œconomiam *intricata*, *complicata* & *refractaria* qualitate *voletudinarii* ſunt, *eapropter* etiam a tor-

men-

mentorum afflictione liberi exiſtunt, quoniam in tali ſtatu ob *qualificatam animi* & *corporis* afflictionem, facile & vehementer *periculoſa morboſa* corporis alteratio per *torturam*, quæ in talibus ſubjectis ſine *eximia violentia* committi haud poteſt, excitari & accelerari poteſt, velut impetuoſa commotio ſanguinis, quæ ominoſis *orgaſmis*, immoderatis *congeſtionibus*, funeſtis *extravaſationibus*, magnis *ſtagnationibus* & *ſtaſibus* ſe exſerere poteſt, quibus afflictionibus facile *inflammationes* extreme periculoſæ & præcipue *phrenitis*, *angina*, nec non *Apoplexia*, *convulſiones*, *ſuffocationes*, *hæmorrhagiæ* excedentes & *mors ſubitanea* ſupervenire poſſunt, ut ob corporis & *valetudinis* rationem *tortura* talibus ſubjectis adplicari haud queat: Quod porro *Melancholicos* attinet, tunc tales homines aut *majori* aut *mitiori* gradu hujus animi morbi afflicti ſunt: quando *Melancholica* mentis *major* & *conſtantior* perturbatio in quodam ſubjecto occurrit, tunc ob modo traditas cauſas tormenta ipſis adhiberi *haud* poſſunt: ſiquidem communiter Doctores *ſummum* Melancholiæ gradum advertunt, quando ſubjecta a tortura *immunia* declarari debent; quando vero Melancholia *mitior* eſt, ſuaque *intervalla* tenet, tunc iterum tortura locum *non* invenit, quoniam hæc facile *acerbiores* inſultus & periculoſiores *conſecutiones* provocare poteſt: quemadmodum etiam *leniores* melancholici *valetudinariis* hominibus adſcribendi ſunt, qui comuniter *quotidianas* aut *animi*, aut *corporis* afflictiones experiuntur: quoniam itaque *tortura aliqualem* animi & corporis *firmitatem* requirit, *utriusque* vero ſubjecti firmitas in *Melancholicis* deficit, ob id cum ſecuritate talia ſubjecta tormentis affligi *haud* debent: & quando *Brunnemannus in Proceſſu Inquiſitio-*

ſtionis cap. 8. membr. 5. n. 27. ſtatuit, quod *liberatio a quæſtione vel abſolute, vel ad tempus valeat*, tunc in applicatione ad *præſentem* obſervationem, quidam torturam *Melancholicis illo* tempore admittunt & adjudicant, quando affectus *aliquo modo remiſit;* ſicut *Wildvogel in diſp. alleg. c. 7. ſ. 8. p. 44.* dicit: *quod ſi igitur inquiſitus pro vero Melancholico habeatur, non dubitandum, quin a tortura ſit immunis, ut Dni Scabini Jenenſes*, teſte *Theodorico reſponderunt: Negandum tamen non eſt judicem, ſi affectus remittat & inquiſitus ad ſaniorem mentem redeat, ad torturam progredi poſſe in caſu, ubi cum dilucido intervallo deliquit, vel Melancholia ſupervenit, Menoch. de arbitr. jud. quæſt. lib. 2. caſ. 325. n. 11. conf. Brunnem.* Anleit. zum *inquiſit. Proceſs* Anmerckung *in cap. X. art. 6. p. 351.* Nos talem caſum ita decidimus, quod *lenis* melancholiæ remiſſio, tam quoad *animum*, quam quoad *corpus nondum* torturam concedat, ſiquidem vel *prævia torturæ* annunciatio Melancholicis ſubjectis profundas *anguſtias*, *animo* & *corpori* nocivas, extorquet, *repentina* vero, ſubitaneas alterationes, in genere vero aut *comminatio*, aut *applicatio* torturæ priſtinos *acerbiores* gradus melancholici affectus *facile* revocare & exaſperare poteſt, ut *ſubitanea* talis excitatio longe *periculoſiores* affectus cauſetur, quam *priores* extiterunt: quamobrem *magna* & *ſufficiens* affectus Melancholici *remiſſio* requiritur, ſi in talibus ſubjectis tortura locum invenire poteſt, ſiquidem ſtatus Melancholicus valde *intricatus* eſt, ut circa illius tractationem & dijudicationem eximia *peritia* & *prudentia* neceſſaria exiſtat; quare *ſæpe verum* eſt nonnullorum JCtorum judicium, quod *ſemel furioſus, ſemper talis præſumatur & quod demens de præterito, præſu-*

matur talis de præſenti, videlicet in *proximiori proclivitate conſ. P. Zacchias lib. 2. tit. 1. qu. 23.* & quando porro Melancholicorum ſubjectorum *remiſſiones* aut *intervalla* vel *dilucida*, vel *obſcura* ſunt, qualem diſtinctionem *P. Zacch. lib. 2. tit. 1. qu. 21. n. 26.* & ex hoc *Tabor l. c. ſ. 24.* proferunt, tamen in torturæ adjudicatione & adminiſtratione *tali* intervallo cum ſecuritate *nulla fides* eſt habenda, quamobrem *Zacchias l. c.* dicit: *ii, qui manifeſta habent dilucida intervalla, in plerisque ut ſani habendi, ſi modo nonnulla excipias, quod tam in præjudicialibus, quam favorabilibus locum habebit: in favorabilibus enim, e. g. patet quod tales teſtari poſſint l. furioſum ſ. ſi vero C. qui teſt. fac. poſſ. in præjudicialibus autem qui non excuſantur a pœna ſi delinquant, Gaballus Reſolut. Crimin. Cent. 2. caſ. 297. n. 38. at ii qui tantum remiſſiones, non intermiſſiones dementiæ habent, ex mea ſententia ut inſani judicandi:* de talibus ſubjectis *Tabor l. c.* judicat: *in hac cauſa dicendum, eos qui ſemel vero furore correpti ſunt, ne quidem eo tempore, quo dilucida furoris intervalla habent, tormentis ſubjici poſſe, cum ſic facile fieri poſſit, ut vehementia doloris in priſtinam calamitatem conjiciantur, adeoque certum judicium hinc ferri nequeat:* In *mitiori* vero melancholico ſtatu, *mitior torturæ* gradus, prout circumſtantiæ *Subjecti* permittunt, locum nihilominus invenit: ne vero perſonæ *ſuſpectæ* melancholiam *fingant* & ſimulent, perinde judicioſo & perito *Medico* ſcrutamine opus eſt, ſiquidem JCti hoc *malitioſorum* hominum refugium declinant: unde *Carpzov. l. c. qu. 118. n. 19.* ſentit: *Quare & Scabini priusquam adverſus ejusmodi homines quicquam decernant, indagationem & judicium periti alicujus Medici requirunt, ne ſcilicet malefici homines furorem & melan-*

cho-

choliam ſingentes, *torturam ac pœnam effugiant. Frölich l. c. n.* 2. ita judicat: damit aber niemand mittelſt ertichteter Aberwitz- höchſten Traurig- und Kleinmüthigkeit die Tortur entfliehe, ſoll ein Richter in zweiffelhafften Fall einen berühmten Medicum berathſchlagen und ſelben fragen, ob es wohl eine wahre Aberwitzigkeit, item Kleinmüthigkeit ſey? *conf. Ludovici in C.C. art.* 59. cujus verba ſunt: *intuitu melancholicorum quoque medici ſunt conſulendi*, *an melancholia vera adſit*, *an vero talis ſaltem ſimuletur*, nec non **in Peinl.** *Proceſs c. 9. ſ. 47.* Wann man nur gewiß iſt, daß ſie unſinnig ſeyn, als wobey man verſtändiger Medicorum Gutachtē mit adhibiren muß. *vid. Brunnemann.* **Anleit. zum** *Inquiſitions-Proceſs* **Anmerckung** *in Cap. X. art. 6. p. 351. 352.* In tali caſu dicit *Wildvogel l. c. incumbit* etiam *judici malitiis hominum obviare & iis non indulgere*: quo vero in *arbitrio* ſuo *judices* civiles *certius* ſuccedere & judicare queant, præſtat *Medicos* in conſilium vocare, qui de Melancholia *vera* & *ficta* meliori cognitione magisque fundata ratione judicare poſſunt: etenim *aſtu* & malitia hominum ſuſpectorum in multis caſibus admodum *magna* eſt, qua *civilium* judicum arbitrium facile *occæcari* poteſt, (ſiquidem ipſe Rex & Propheta *David ſimulato* ſuo furore, Regem Achim obnubilavit) quo minus cognoſcerent *verum*, eam ob cauſam *Medici* requirendi ſunt, an ex *corporis* & cohærentium rerum *naturalium* ratione & conſtitutione *veram* animi *perverſionem* cognoſcere queant; ad quam veritatem eruendam *aliorum* hominum, cum *ſuſpectis* talibus perſonis commercium & *quotidianam* rationem & converſationem ſervantium, inſuperque illarum *actiones*, provide obſervantium & *comparantium*, animadverſiones & *teſtimonia* non

parum contribuunt: quod vero homines *doloſe* Melancholiam & amentiam *ſimulare* queant, *conf.* teſtimonia in *D. D. Præſidis Juriſpr. Med. Tom. I. Part. I. cap. X. de Morb. ſimul. ſ. XI. lit. a.* ut & *Borellus Cent. 3. obſ. 30.* Denique hoc ordine reminiſcimur *miſerabilium talium* perſonarum, quæ nec furore, nec melancholia affectæ, ſed *ſtupidæ* & *fatuæ* ſunt, quæve ad interrogata *nihil diſtinctum*, aut perſpicuum regerere poſſunt & quæ propterea *animo*, imo utplurimum *corpore* imbecilla & *infirma* exiſtunt, a quibus *nullo* modo *finis* ille obtineri poteſt, qui cum *tortura* intenditur, & ſi talium ſubjectorum œconomia *vitalis* non *eminenti* effectu & periculo *læditur* ac afficitur, tamen hac offenſa *animi ſtupor magis* confirmatur & *ſcopus torturæ haud* obtinetur, ut propterea per *ſenſus naturalis* ſuffragium ejusmodi ſubjecta tormentis ſubmitti *nequeant*: quid quod *experientiæ* Medicæ teſtimonium eſt, quod ſi *tales* perſonæ ex *prægnanti* quadam cauſa & occaſione *ſenſibiliter* afficiantur, tunc in *gravius animi* ac *corporis* damnum delabantur; quemadmodum tales *ſtupidi* homines *utplurimum accelerata* morte expirant, qualem tormenta, *animum* & *corpus* per *dolorem* afficientia, *facile* provocare poſſunt, id quod reſpectu perſonarum, *ætate*, *temperamento*, *educatione*, *diæta*, *vitæ genere*, ratione *morborum prægreſſorum*, *hæreditariæ* diſpoſitionis, perpeſſorum caſuum *violentorum* &c. & *cauſarum* inde fluentium qualitate *facilius* evenire poteſt: ut propterea in *talibus* animadverſionibus quælibet *prudens* diſquiſitio medica neceſſaria exiſtat.

§. VIII.

Poſteaquam hactenus *Senſuum internorum imbecillitatem* exploravimus & cum *tormentorum* tolerantia com-

pa-

paravimus, ita nunc *externorum* Senſuum defectus aliquo modo dijudicabimus; quo loco quæſtio ventilanda erit, an *Cæci*, *Surdi* & *Muti* torturæ ſubmitti queant? De *cæcis* non multa occurrit dubitatio, unde *utplurimum* a tortura immunes judicantur, ſiquidem illorum confeſſio de *patrato* crimine, aut *circumſtantiis* illius admodum imperfecta & *dubia* creditur, hinc Criminaliſtæ tantum admittunt confeſſionem a *cæcis extorquendam*, quando factum quoddam pœna dignum, *illo* tempore commiſerunt, *quo viſu* legitimo præditi fuerant: *vid. Zanger. l. c. n. 48.* & quamvis plures caſus contingere queant, in quibus *cæcorum* teſtimonium & confeſſio etiam per *tormenta* exquiri debet, tamen hæc circumſtantia ad *medicum* forum haud ſpectat: Interim quidem *Cæci* annumerantur perſonis *miſerabilibus*, juxta *Stryckium de Jure Senſuum diſſ. 2. cap. 1. n. 4.* ubi annotatur, quod *ob utramvis cæcitatem in jure aliquis morboſus dicatur*, unde concludi poſſet, quod ſi homines *morboſi* magnam *immunitatem* a *tormentis* habent, eapropter etiam *cæci* ab iisdem *liberi* eſſe debeant: *major* calamitas quidem & *naturæ* poteſtate, aut *artis* ope *vix curabilis* eſt cœcitas a *nativitate*, ea propter vero tales homines neque *deliri*, neque penitus *ſtupidi*, neque *exacte* valetudinarii ſunt, teſtimonio illius *a nativitate* cæci, quem Salvator ſanavit, qui de *præterito* ſuo ſtatu aliqualem *rationalem* & *diſtinctam* confeſſionem tradere & rationem reddere potuit: quare *ſola* cœcitas *non per ſe rationis impotentiam* & corporis *morboſam* qualitatem infert: ita *JCti ſuas* proferunt rationes, cur *cæcos a tortura immunes haud* declarent. *vid. Carpzov. l. c. n. 23. Stryck. l. c. cap. 5. n. 13. 14. Wildvogel de arbitr. Judic. circ. tort. c. 7.*

ſ. 9. p. 44. 45. propterea vero *non penitus* circa *cœcorum* dijudicationem *Medicorum* ſententiæ negligendæ ſunt; etenim dantur *cœci* cum notabili *rationis imbecillitate* præditi, qui ob cauſas etiam *morales* propterea ad *torturam* ſubeundam *inepti* ſunt; dantur etiam *cœci*, qui varias *corporis morboſas* calamitates una ſuſtinent, ſive *capitis*, ſive *pectoris*, ſive *alterius* regionis paſſiones, ut propter talem *complicatum* ſtatum ejusmodi ſubjecta, utpote valde *afflicta*, *miſerabilia* & *valetudinaria*, tormentis ſubmitti *haud* queant: intereſt itaque, ut *Medicus* cognoſcat, inquirat & referat, quæ fuerit *origo*, *cauſa*, *duratio*, *qualitas*, *connexio* &c. cœcitatis, ut exinde *concluſio* formari queat, an talis homo *idoneum* torturæ ſubjectum ſit, ut etiam *Judex* pro ſuo *arbitrio* agnoſcere queat, *quantum* de tortura talis ſubjecti expectare queat, ut *finis ſufficiens* obtineatur, ne fruſtra *grave* tale medium & ſubſidium ſuſcipiatur & exerceatur: Proinde notandum, quod *Cœcitas comparate ſæpius* arduas & *magni* momenti *cauſas morboſas* complectatur, ſi *ex accidenti* eadem obtigit, quæ *plures morboſas* afflictiones inferunt, ut propterea *cœcis* hominibus *communia multa* adminicula deficiant, quæ *ordinariæ* ſanitati *emolumento* & ſubſidio eſſe ſolent, velut *motus corporis*, *labor*, *delectatio* animi cum ſenſu *viſus* acquirenda, ſiquidem hic ſenſus *inter externos optimus* cenſendus eſt: quare ob horum adminiculorum *defectum* ferme plurimi Cœci nunc *plus*, nunc *minus* interim ſemper *aliquatenus* valetudinarii ſunt, quorum ſtatum ſanitatis *labaſcentis*, aut *deſtructæ Medici* omnino cognoſcere debent atque dijudicare: quando itaque cum *Cœcitate* etiam *cerebri* labes & *morboſa* conſtitutio conjuncta eſt, tunc tortura *talibus* ſubjectis adjudi-

judicari *haud* poteſt, quoniam ſub præſente Cœcitatis afflictione, vel *nuda territio* in *debilibus* talibus perſonis *graviſſimam* alterationem cauſari poteſt; ſiquidem affectus *capitis* & *cerebri* haud *magnam animi* commotionem, qualis cum *torturæ* annunciatione ſuccedit, tolerant; Et ſi cœcæ perſonæ aliàs & *communiter debilium* ſunt virium, ita eo minus *regulæ* artis *Medicæ* permittunt, quo tormenta facile illis adhibeantur; quoniam vero *nulla* regula eſt ſine exceptione, ita quidem Cœci poſſunt fieri & eſſe homines, qui quoad reliquam *ſanitatis* œconomiam *vegeti* & *robuſti* eſſe poſſunt, quos vel *judex* agnoſcere, vel *medicus* explorare & dijudicare debet, *an* & *quomodo* tormentis ſubeundis *habiles* eſſe queant: præcipue vero advertendum eſt, an cœcitas *a variolis* orta, quæ frequenter ſi in *utroque* oculo præſto fuerit, *mentis imbecillitatem* conjunctam habet; aut an a *contuſione* & *violentia* capiti illata originem traxerit, an a *philtro* & *veneficio* orta ſit, an ex affectu *phrenitico*, *melancholico* nata &c: in *qualibus* caſibus *tortura* locum *haud* invenit, quoniam ſubjecta utpote aut *plene*, aut *ſemi delira* & *valetudinaria* declaranda ſunt, in talem cenſum venit *Cœcitas poſt ſurditatem*, quæ *qualificatæ* conditionis eſt, qualem *Bartholinus Cent. 4. Ep. 40.* deſcribit, aut *Cœcitas poſt convulſiones*, qualem enarrat *Platerus obſ. Lib. 1. p. 102. Hildanus Cent. 5. obſ. 5. Hagendorn Cent. 1. hiſt. 17.* aut *Cœcitas poſt terrorem &c. conf. A. N. C. dec. 3. an. 5. 6. obſ. 28*, aut *Cœcitas ex caſu ab alto* juxta *Salmuth. Cent. 3. obſ. 42. ex veneno* ſecundum *Tulpium Lib. 1. cap. 31. ex vulnere in occipitio* ex *Marc. Donato Hiſt. admir. lib. 2. ex colapho orta vid. Amatus Luſ. Cent. 7. curat. 44. Zac. Luſ. Prax. admir. Lib. 1. obſ. 52. ex nimia ſternutatione Hildanus*

Cent.

Cent.1.obſ. 24. ex cerebri commotione id.Cent.5.obſ.8. quibus teſtimoniis & diverſis Cœcitatis cauſis probare volumus, quod *torturæ* qualitas *longe alia* ſubjecta requirat, quam quæ *tali* affectu comprehenſa ſunt, ſiquidem *ejusmodi* Cœcitatis ſpecies & ſubjecta partim per *morales*, partim per *phyſicas* cauſas graviſſime, adeoque cum *magno ſanitatis* detrimento alterari poſſint, ſi in iisdem tortura ſuſcipitur.

§. IX.

De *Surdis* ac *mutis* nunc occurrit quæſtio, an *torturæ* ſubjici queant; quæ de iisdem judicant JCti *Tabor l.c.n.29. Matthæi de Criminibus l.c.n.11. Carpzov.qv. 118. n.21.ſeq. Stryck. de Jur. Senſ. diſp. 4. c.5. n.26. Wildvogel cit. diſp. c.7. n.10. p. 45. Brunnemannus l.c. n.33. Struv. de Jure miſerabil. Part. 4. c.3. §.5. Frölichsburg l.c.n.3. Blumblacher l.c.n.13.p. 128. Bocer tr. de quæſt. c.14. n.13.* & ex *P. Zacchia* ipſiſſimis verbis *Löw. l.c.* qui tamen hunc authorem non nominat: quorum aliqui ad confeſſionem *fide dignam* præſtandam *minus ſufficienti* intellectu prædita talia ſubjecta declarant, adeoque illa ad torturam ſubeundam *inepta* dijudicant; ubi præcipue ad *talia* ſubjecta animum advertunt, quæ *a nativitate ſimul* ſurda & muta eſſe deprehenduntur, de quibus judicant, quod ut plurimum *velut mente capti* homines agnoſcendi & tractandi ſint: licet de reliquis, qui ex *alio accidenti* talem defectum auditus & loquelæ nacti ſunt, aliter ſentiant, *variosque modos* commendant, quibus exquiſitio & confeſſio a talibus perſonis obtineri queat; qui tamen utplurimum valde *æquivoci* & *dubii* exiſtunt, in quorum dijudicatione propterea *ſingulari* prudentia opus eſt: imprimis vero de

illa

illa circumſtantia quæſtio movetur, an quidam homines *ſurdi* & *muti ſimul* ſint, qui ſtatus ſemper *gravior* exiſtit, quamvis *non ſemper* aut *tantum* ſurdi, aut *ſolum* muti *imbecillitate* rationis laborare ſoleant; neque etiam ſemper *ſimul a nativitate* muti & ſurdi ſunt homines. *vid. exemplum de muto XII. annorum a nativitate, non antea ſurdo Panarolus Pentecoſte 4. obſ. 17.* Interim non deſunt etiam caſus, ubi vel *ſoli ſurdi*, vel *nude muti* mentis *infirmitate* prædití eſſe obſervantur; ut propterea in ſurdorum & mutorum dijudicatione *Medicorum* conſilio iterum opus ſit: deinde vero *præcipua* illa quæſtio *medica* ventilanda obtingit, an homines à *nativitate* & ſurdi & muti, pro *ſemi* aut *quaſi* deliris agnoſcendi ſint: quo loco reminiſcimur effati *P. Zacchiæ lib. 1. tit. 2. qv. 8. n. 1. de mutis & ſurdis peculiaris conſideratio inſtituenda eſt: neque enim ſub amentium aut fatuorum numero videtur nos illos recte comprehendere poſſe, neque tamen ſano judicio illos eſſe vere affirmari poteſt:* in ambiguitate hac idem author tamen judicat, quod *talia* ſubjecta *aliquali* judicii *defectu* laborent: quam ob rem obſervatio *medica* teſtatur, quod *frequentioribus* exemplis confirmari poſſit, mutos & ſurdos a nativitate *ſatis notabili* rationis *imbecillitate* laborare, quæ ob applicationem torturæ tanto magis & facilius *confundi, augeri* & *perturbari* poteſt, quoniam hominibus accidentia, *corpus* valde *affligentia*, magnam *afflictionem* moralem cauſari ſolent, id quod tanto magis in *talibus* ſubjectis obtingit, quæ infirma & *impotenti* ratione laborant, quibus talia, de quibus *recte* judicare haud poſſunt, tanto certius & vehementius *multam calamitatem* & mentis *perverſionem* faceſſunt; teſtimonio illorum caſuum, quando *imbecillioris*

F men-

mentis ſubjecta jocoſa tantum animi vexatione afficiuntur, unde *perverſæ* indignationes,angores, metus aliæque *confuſæ* mentis operationes oriuntur; id quod tanto certius in ſubjectis *præſentis* animadverſionis evenire poteſt: & licet non omnia ſubjecta *a nativitate* ſurda & muta, *uno eodemque* gradu *infirmitatis* mentis laborent, tamen *omnibus aliqualis*, etiamſi *lenior* fuerit, *imbecillitas* rationis adhæret, ob quam *verus torturæ* ſcopus expectari *haud* poteſt, ut eapropter magis *fruſtranea* tormentorum adjudicatio & applicatio prædicenda & expectanda ſit: quod vero ſurdos & mutos concernit,qui ex *morboſa* quadam cauſa,aut *violento* accidentali modo in talem afflictionem inciderunt, tunc quidem ſubjecta quædam *harum qualitatum* nonnunquam occurrunt, quæ quoad *animum* valde *malitioſa* & *callida*,quoad *corpus* vero ſatis *robuſta* & *ſana* ſunt,de quibus & *Judex* & *Medicus* cognoſcere poſſunt, quod *apta* ſatis ad *ſuſtinendam* torturam exiſtant: proinde vero *Medicus* inquirere debet,ex qua *cauſa* & ſurditas & aphonia originem traxit,ſiquidem variæ cauſæ, hosce *defectus* inferentes, multum ad *rationis* & *ſanitatis infirmitatem* contribuunt, adeoque ſubjectum *mente* & *corpore valetudinarium* reddunt, in quo *tortura haud* facile decernenda eſt; tales cauſæ imprimis ſunt, quæ *Cerebrum* valde affecerunt, velut phrenitides, contuſiones, vulnera, depreſſiones cranii, variolæ, convulſiones, deinde etiam *philtra*,*veneficia* &c. quæ communiter *debile* & *morboſum* corpus poſt ſe relinqvunt: & quamvis nonnulli ad varia *artificia* confugiant, quibus procurare volunt, ut *ſurdi* aliorum *interrogationes* intelligere & ad easdem *reſpondere* queant,qualia paſſim allegantur velut a *Braunio in Philoco-*

locopho, *vid. Camerarius in Sylloge Memorabil. Cent. 2. partic. 71--78. A. E. L. An. 1701. M. Majo p. 194. A. 1687. M. Octobr. p. 501. A. 1683. M. Majo p. 197. A. 1712. M. Aug. p. 349. 351. Tulpius Lib. 1. c. 41. de muto loquente. Paræus Opp. Chirurg. lib. 22. c. 5. A. N. C. Cent. 1. p. 233. app.* tamen illa in ejusmodi perſonis, quæ ſub *inquiſitione* ſtant, & quibus veritas per *rigoroſam* quæſtionem *extorquenda*, non facile cum *exoptato* ſucceſſu adhiberi poſſunt, quoniam *malitioſa renitentia* in iisdem etiam expectanda eſt: ex ſingulis hisce annotationibus facile liquet, quod in *Surdorum* & *Mutorum* exploratione, an ad *torturam*, *habiles* ſint homines, judicioſorum & peritorum *Medicorum* cognitio & deciſio utplurimum admodum neceſſaria exiſtat: quo loco adhuc monemus, quomodo tali *extremorum* ſenſuum labe ac *defectu* afflicti homines, communiter in *moribus* valde *corrupti*, ſuſpicaces, aliquando inſidioſi, malevoli, malitioſi, aſtuti & in varia *ſimulationis* ac flagitii ſpecimina proni exiſtant, ut de iisdem etiam commune aliquando valeat dicterium, es wären dieſe die ſchlimmſten Leute, welche GOtt mit dergleichen Leibes-Mängeln bezeichnet: Unde non ſufficit, ſi ſurdus & mutus *ſcripto* reſpondere poteſt, quod *propterea* ad *tormenta* ſubeunda *habilis* exiſtat; neque *medica* æſtimatione valet conſequentia, quod talis homo etiam *torqueri* queat, cum *propter ſanum intellectum teſtamentum condere poſſit*, qualem argumentationem *Carpzovius* format *l. c. n. 22.* & *Blumblacher l. c.* nam inter utrumque *actum* ejusque *circumſtantias* magnum verſatur *diſcrimen:* neque quidem hic neceſſe ducimus *rationes* plenius allegare, cur ſurdi & muti aliquando *integra* ratione privati ſint, quoniam ob eandem *mentis confuſionem* a

tortura liberi ſunt, ſive cauſa *phyſica* hæreat in *genere nervoſo*, ſive in *mala* & *præternaturali* conformatione & dispoſitione partium: illud præcipue annotare & allegare, imo *demonſtrare* convenit, an etiam ſurdi & muti ob *mentis* ad ſubeundam *torturam ſufficientem* quidem capacitatem, attamen ob aliqualem notatu dignam *corporis* & *ſanitatis* conjunctam adverſam & *valetudinariam* diſpoſitionem, habiles & *idonei* ſint; ad quam quæſtionem decidendam, etiam *ſpeciales* caſus occurrentes, quoad *peculiares* circumſtantias dijudicandi ſunt. Et quoniam malitioſi homines ſe etiam *mutos ſimulare* poſſunt. *vid.D.D. Præſidis Jurisprud. med. Vol. I. cap. X. ſ. 13. lit. a.* ita ad vitandam hanc fraudem & deceptionem cautela & prudentia opus eſt.

§. X.

Præterea dantur etiam homines, qui quidem *comparate ſani* videntur, ſed qui ob certam *corporis conſtitutionem* ab acerbiori aut *majori* torturæ gradu immunes exiſtunt; ejusmodi ſubjecta ſunt admodum *obeſa* & *pingui* corpore prædita, quæ licet nonnunquam *athletice* ſana *videntur*, tamen *repentinis* & multiplicibus *morboſis* incommodis obnoxia ſunt: quibus *funiculi* haud applicari & quæ nec ad equuleum & *ſcalam* duci, nec membris *extendi* poſſunt & debent; ſicut hujus conſiderationis quadantenus *Fort. Fidelis Lib 2. Sect. 3. c. 3. p. 251.* & *Zacchias Lib. 6. tit. 2. qv. 4. n. 14.* reminiſcuntur; interim *territio* & *forcipum* applicatio in iisdem locum invenit: quoniam vero *fidiculæ* juncturas valde *lædunt*, *dolores* magnos inferunt, *cruentationem* ſatis magnam cauſantur, ita in ejusmodi corporibus *pravos* effectus producere poſſunt, vi-

delicet

delicet in affectis partibus periculoſas humorum *ſtaſes*, *tumores* admodum ſuſpectos, *inflammationes* valde *intricatas*, repentinam *ſphacelationem*, ut propterea & *medici* & *judices* de iisdem juſtum ſemper *metum* habere debeant: id quod tanto magis valet in ſubjectis diſtincte *valde plethoricis*, de calido *temperamento* participantibus, in diæta *ſpirituoſa* viventibus, & frequentioribus *inordinatis* ſanguinis commotionibus *orgaſticis*, *congeſtoriis* & *eluctatoriis* expoſitis: neque talia ſubjecta violentam ſuper ſcalam *extenſionem* ſine *vitæ* & *ſanitatis* diſpendio patiuntur, quoniam illa in tam ſucculentis perſonis, in quibus *fibrarum motricium* vis valde *impedita* & *debilitata*, nec non a *nimia pinguedine* accumbente & *aggravante* perquam *labefactata* eſt, facile pernicioſas partium *atonias*, funeſtas humorum *ſtaſes*, ſubitaneas illorum *corruptiones* cauſatur, aut *lethiferas* ſanguinis perruptiones & *extravaſationes* infert, quales *fatales* effectus tanto *citius* ingruunt, quo magis tales *pernicioſæ* alterationes *pectori*, aut *capiti vicinæ* exiſtunt, quemadmodum *communiter obeſi* tales homines in *pectore* & *capite* aliquas moleſtias experiuntur, velut *aſthmata*, aut *oppreſſam* reſpirationem, *anguſtias*, *dolores* capitis, *vertiginoſas* perturbationes & diverſas alias *capitis* afflictiones, nec non *colli* incommoda, quæ a *tormentis* inflictis excitata, aut *exacerbata* eo *pernicioſiores* effectus habere ſolent: tanto *minus* vero cujuscunque gradus tortura convenit obeſis, *animo* valde *ſenſibilibus* & proximius in *apoplecticos* & *ſuffocativos* affectus pronis, in quibus ob vehementer *angentes* & *indolentes* qualitates facile hi affectus cum *funeſto* eventu invadunt: quemadmodum *obeſi* homines alias *communiter* in *tales* &

ſimilis qualitatis alios *morboſos* affectus inclinant: neque hoc loco peculiarem *attentionem* meretur *diſtinctio relationis* ad *capacitatem* ſubeundi *fatales* tales affectus, inter obeſitatem a *nativitate* & *adventitie* præſentem, quoniam *omnes* obeſi variis *periculoſis* pathematibus obnoxii ſunt: cujus moniti *Zacchias* etiam *l.c.* mentionem facit. Deinde quoad homines *breviori* & *craſſiori collo*, von dicken, kurtz, und unterſetzten Halß, aut *thorace arctiori*, compreſſiori & breviori aut *depreſſo ſterno* præditos, circumſpectio tenenda eſt, ne *promiſcue*, aut *facile* illis tortura adjudicetur & adhibeatur: etenim tales homines in *ſuffocationem*, *anginam*, *Hæmoptyſin*, *inflammationes* pectoris, nec non in *catarrhum ſuffocativum*, *phthiſin*, alios *ſubitaneos* & valde *periculoſos* colli & pectoris morbos inclinant; proinde etiam ob preſſionem ſanguinis *intra caput*, ob difficilem & variis *impedimentis* obnoxium *refluxum* ſanguinis a *capite* intra *cor*, in graves *capitis* affectus propendent, velut in *Hemiplexiam*, *apoplexiam*, *vertiginem* variæ *intricatæ* qualitatis: præterea talia ſubjecta *ſemper* ſunt *aſthmatica*; quam ob rem tormenta magnum *angorem* & *dolorem* cauſantia, nec non *perturbatum* motum ſanguinis poſt ſe trahentia, qualia præcipue *ſecundi* & *tertii* gradus ſunt, ipſis *haud* ſunt adplicanda: quid quod in *nonnullis* ſubjectis ex *individualibus* rationibus & reſpectibus judicio *Medici* opus eſt, quando *ipſis* aut *verbalis*, aut *realis territio* adhiberi & admitti debet, quoniam in iisdem magnæ *commotiones animi* & conjunctæ *perverſæ* alterationes *corporis* æque facile *repentinos* & *funeſtos* affectus cauſari poſſunt, quorſum præcipue contribuit, ſi iisdem *Tortura indicatur*: *conf.* de reliquo de hac circum-

ſtan-

ſtantia *Zacchias l.c.* & *Fortunatus Fidelis l.c. cap.5.p.235.* & quando nonnunquam quibusdam *ita conſtitutis* ſubjectis *tortura* admittitur, attamen *ſigna* quædam recenſentur, quæ in iisdem obſervanda ſunt, ex quibus judicare licet, an ob ſui *corporis* rationem *periculum* aliquod immineat, ut eapropter tortura *ſuſpendi* debeat; nihilominus *ſemper dubium* ſubeſt, an non tale quid evenire queat & ſi evenit, totus *torturæ* proceſſus aut *anceps* & evanidus, aut plane *fruſtraneus* & inutilis, aut *ſuo ſcopo* privatus ſit, hinc *in hac* etiam *circumſtantia* prudentia opus eſt.

§. XI.

A Tortura immunes ſunt Fæminæ, *quamdiu Menſium* fluxu laborant, (*conf. Zacchias lib.6.tit.2.qv.4. Ammanni Medic. Critic. Caſ. 19. diſc. 19. n. 3. p. 159.*) qui vero quando deſinit, iterum illas, ſi *non alia* obſtat circumſtantia, tormentis ſubjicit: quemadmodum enim huic Menſium negotio *animi* afflictiones & *patheticæ* commotiones, velut *angor*, *mœror*, *terror* &c. valde *infenſæ* ſunt, tales vero motus *animi* cum comminatione & adjudicatione Torturæ in fæminis *perpetuo* cohærent, ita non modo *ante* Torturam, quando hanc *anxie* & extreme *abhorrent*, ſed & *ſub* eadem, graves *alterationes* illius fluxus *certius* imminent, dum in quibusdam pro ratione ſubjecti *ſubitanea* & valde *pernicioſa* ejusdem *imminutio*, nec non *ſuppreſſio*, ſequitur; Unde eximia *ſanitatis offenſio* oritur, quæ *in ſenſibilibus*, *plethoricis* & de *calido* temperamento participantibus fæminis quandoque in *repentinos funeſtos* eventus & effectus tranſit; qualia multa exempla ab obſervatoribus allegantur, quando videlicet a *terrore* magno, aut *mœrore* profundo, Menſes *ſubito ſuppreſſi* fuerant, velut ſunt af-

fectus

fectus *ſyncoptico-cardialgico-ſuffocativi*, *convulſivi*, *apoplectici*, *hemiplectici*, *inflammationes* ſummopere periculoſæ, *ſpaſmi fixi*, *contracturæ*, *colicæ convulſivæ*, pathemata *hyſterica convulſiva* lethalia, febres *valde acutæ*, *phrenitides*, *maniæ* & ſimilis qualitatis aliæ *intricatæ* & interdum plane *incurabiles* morboſæ afflictiones: in aliis facile ſuperveniunt *chronici* morbi & tanto magis *corrupti*, *complicati*, *refractarii*, quo *majoris* momenti & efficaciæ cauſa eſt, quæ Menſtruum fluxum *turbavit*; quales morbi citius & facilius in *deteriorem*, quam meliorem convertuntur ſtatum: imo *dolor*, *cruciatus*, *ſuſpiria*, *clamores*, *angoresque* cum tormentis conjuncta facile Menſes retinent & pertinaces *congeſtiones* in *hypochondria*, ad *ſplenem*, *ventriculum*, intra *pectus* & *caput* convocant, unde affectus *hypochondriaci*, *ſplenetici*, *melancholici*, cardialgici, ad *vomitum* cruentum aliasque *vicarias* & ex *inſolitis* locis *eluctantes* Hæmorrhagias ſpectantes æque refractarias & *ægerrime* curabiles, originem trahunt: nec non vel *major* torturæ gradus, vel *fortis* dolor *graviſſimas* commotiones ſanguinis invitat, ut propterea *ſtupenda* & ferme *lethalia* profluvia ſanguinis *uterina* in fæminis *plethoricis calidique* temperamenti metuenda veniant; vel evenit etiam, ut ob *impetuoſam* talem commotionem *amplior* vaſorum ſanguiferorum in *utero* eruptio oriatur, cum qua deinde diuturnæ & velut conſtantes & *incoercibiles cruentationes*, aut ſuſpectæ *corruptiones uteri* aliquando conjunguntur: quare pro *ſanitate* fæminarum obſervanda tutius eſt, ſi dictata tortura fæminis *aliquot* diebus *poſt* ceſſationem Menſtrui fluxus *indicetur* & applicetur: Ita etiam cum *altera* ſpecie Hæmorrhagiæ, videlicet *Hæmorrhoidibus* procedendum eſt: loquimur vero

non

non de illis, quæ multas *morboſas* afflictiones & *anomalias* complectuntur, ſed quæ in *regulari* qualitate conſtitutæ, *ſanitatis medicina* in talibus ſubjectis, tanto magis ſi exquiſite *ſalutiferæ* & *periodicæ* in iisdem exiſtunt. Cum enim *tales* Hæmorrhoïdes *valde* mobiles, *mutabiles* & in *ataxias* pronæ exiſtant, ſubinde etiam *levioribus* cauſis & alterationibus *obtemperent*, tanto magis vero *patheticis* animi commotionibus preſſo pede & *celeri* progreſſu auſcultent, ita eo *certius* & *periculoſius damnum* iisdem ſubjectis imminet, quando vel *prima* vice *fluentibus* Hæmorrhoidibus, vel *proxime* accedentibus & imminentibus, vel de reliquo ſub *quolibet fluxu* & ſucceſſu illarum, *Tortura*, in *quocunque* fuerit gradu, ſive *verbalis*, ſive *realis* indicatur & adminiſtratur, quoniam conjuncta eximia *mentis* afflictio, nec non *dolor* corporis, magna *alteratio* motus ſanguinis, vehemens offenſio *motus hæmorrhoidalis*, aut præcocia & ardua *morboſa* ſpecimina, aut conſequentes *chronicos* pertinaces affectus cauſantur, quos longa ſerie haud enarrabimus, quoniam paſſim in Hæmorrhoidum *ſuppreſſarum*, *anomalicarum* & alia *perverſa* qualitate præditarum explicatione allegatæ proſtant: illud vero hoc loco ſciendum, quod *motus hæmorrhoidales*, *hac* cauſa turbati, *peſſimæ* qualitatis exiſtant, dum ſimul *efficaciſſimum* influxum *moralem* æq; ac *phyſicum* in ſubjecta habent: eam ob cauſam Torturæ *actualis* ſignificatio & adplicatio *tamdiu* differenda eſt, donec *periodus hæmorrhoidalis* tranſiit: & hæ modo traditæ annotationes & circumſtantiæ tanto magis in *Fæminis* obſervandæ ſunt, quæ vel *ſimul Menſium* & *Hæmorrhoidum* fluxu, vel *alternative* illis laborant; quippe *quæ citius* & *facilius* multis periculis ſubjici ſolent, id quod multis locis *D. D. Præſes in tract. de Hæmorrhoidibus* demonſtravit.

§. XII.

Nunc in ordine ratio habenda *Valetudinariorum*, ſive ex *morboſa* afflictione *infirmorum*, quos ipſi etiam JCti ſub certa *limitatione* a tortura *exemptos* eſſe judicant: unde *Tabor l. c. ſſ. 29.* dicit: *Valetudinariis excuſationem Dd. indulgent, qui tali ſcilicet morbo laborant, qui torturæ vim non fert: conf. Carpzov. qv. 118. n. 46. Brunnemann. l. c. n. 27. Matthias de Crim. n. 10. Zacchias l. c. n. 7-14. præc. n. 15.* ubi ait: *Sed neque valetudinarii & debiles funis tormento apti ſunt: cum utrique præ imbecillitate facile poſſint deficere: facile item eſt eos novis ægritudinibus ex ea violentia prehendi, non ſine manifeſto vitæ diſpendio: ſed quinam ad hunc effectum debeant dici debiles & qui valetudinarii non ita in promptu eſt: ſigna equidem ex quibus valetudinarii deprehendi poſſunt, jam percurri Lib. 3. tit. 2. quæſt. ult. n. 7. Sed in hac ipſa re judicis arbitrium requiri non eſt dubium, quod requiſita Medicorum ſententia ferre debet. Claſenii in art. 59.* verba ſunt: *& hoc extenditur ad alios valetudinarios & infirmos, qui vel omnino non ſunt torquendi, vel ita leniter, ut nullum inde vitæ aut corporis ſentiant periculum: Beyeri delineat. Jur. Crimin. art. 59. n. VI. Fort. Fidelis l. c. cap. 6. 7. 8. 9. Löw. l. c. ſſ. 319.* quo loco *JCti* & *Medici* rationem habent morborum *curabilium* & *incurabilium* & in eo conſentiunt, quod ſubjecta *durante* morbo tormentis affligi non debeant, ne afflicto detur afflictio, neve præſenti morbo inde majus *accrementum* & *periculum* accidat: quare tam diu expectandum eſt, donec morbus ſuperatus fuit & neceſſariæ *vires* rediere; quare *Blumblacher l. c. n. 14. p. 129. Carpzovio* contradicit: qui poſterior judicat, quod valetudinarius territione affici queat: ille vero dicit: es ſeynd aber

die Jura in ſolchen Fall zugegen, als welche wollen und verordnen *ut torquendus ſalvus maneat*, *vel innocentiæ*, *vel ſupplicio*. *Ludovici* **in der Einleitung zum Peinl. Proceß** *c. 9. §. 47.* dicit: Wann der Inquiſit mit Leibes-Schwachheit beladen, oder verwundet iſt, muß die Peinliche Frage bis zu erfolgender Wiedergeneſung, wann dazu Hoffnung vorhanden, verſchoben werden, *conf. Frölichsburg l. c. n. 6. p. 202.* ubi ſcribit: *Blumblacher art. 46. n. 14.* lehret, daß ſo lang einer kranck liegt, ſo lang ſoll er nicht torquiret werden: jedoch iſt dißfalls das Judicium Medicorum nicht zu verachten, ſondern bey allzu lang anhaltenden Kranckheiten, das Gutachten von Schwehr- und Gefährlichkeit der Kranckheit einzuholen: *Vario* itaque modo & ob diverſas rationes *Medicorum* judicia ſunt requirenda, *primo* ut inquirant & decidant, an morbus ſit *verus* & non ſimulatus, *deinde* in quo *gradu* conſiſtat, porro an ſit *curabilis*, præterea ſi *curatus eſt*, an ſubjecta *ſufficientibus* inſtructa ſint *viribus*, ne periculoſa *Recidiva* metuenda ſit & denique ſi morbus plenarie curari *haud* poteſt, an ſubjecta *mitiorem* & *qualem* torturæ gradum, ſine eximio *vitæ damno* ſuſtinere poſſint: etenim in *talibus* valetudinariis hominibus, qui *perfecte* curari nequeunt, *Carpzovius l. c. n. 47.* *comparatam* torturam admittit, cum quo *Ludovici* conſentit, quando ſentit *l. c.* iſt aber keine Hoffnung (videl. ſeiner Wiedergeneſung) muß man die peinliche Frage dergeſtalt mäßigen, damit der Gefangene dadurch an ſeinen Leben keinen Schaden leide: *conf.* **Anmerckungen** *in Cap. X. Brunnemann.* **Anleit. zur vorſichtigen Anſtellung des** *Inquiſit. Proceſſ. §. 2. p. 352.* Conſultum itaque eſt, ut etiam in *tali caſu* & neceſſitate monente & adhortante *Harprecht Reſponſ. 28. n. 25. 26.* *Medicorum* conſilia & judicia pro regula ſeligantur & obſerventur:

tur: Ejusmodi *infirmitati* & *morboſæ* conſtitutioni annumeranda eſt *propenſio ſingularis* nonnullarum perſonarum in *animi deliquia* ſive *Lipothymias*, quæ quibusdam admodum *familiaria* ſunt, ut ob *morales* & *phyſicas* cauſas in eadem *facile* delabantur: talia ſubjecta & *animo* valde *ſenſibilia* ſunt, quorum ſupra *ſſ. 3. & 4.* mentio facta fuit, quæ ſubinde quoad *corporis* ſtatum utplurimum *imbecilla* & *valetudinaria* exiſtunt: quæ *Lipothymiæ* dum *animo* & *corpori* magnam *alterationem* conciliant, ſemper ad *deteriorem* ſtatum diſponunt: ut *perennis* metus ſubſit, quo talia ſubjecta, aut torturæ *comminatione*, aut actuali *applicatione* afflicta, facilius in *gravius* ſanitatis *damnum* incidant: hinc circumſpectione & judicio *Medici* opus eſt, etiamſi quædam ſubjecta quoad *externum* corporis habitum *ſana* videantur: præcipue *cautela* obſervanda eſt in hominibus valde *plethoricis*, in vehementes & *ominoſas ſanguinis* commotiones, nec non *ſalutarium* & *neceſſariarum* evacuationum *turbas* pronis, in quibus *Lipothymiæ*, ex cauſis *fortius animum* affligentibus natæ, *periculoſiores* effectus habere ſolent: & ſi quæ circumſtantiæ occurrant, vel *mitioris* lipothymiæ gradus, vel paulo *firmioris* roboris corporis, vel reliquæ mediocris *ſanitatis* &c. tunc ſemper *lenior* etiam torturæ gradus admitti, inſuperque *circumſpectio* illa obſervari debet, ne ſub tortura *gravior* ingruat Lipothymiæ *gradus*, qui in certis ſubjectis in *ſyncopticos*, *ſuffocativos*, *apoplecticos* alioſque, ſi non *confeſtim* funeſtos, tamen *periculoſos* & valde *intricatos* affectus degenerare poteſt, ut propterea *periti* medici & *æqui* judices, ſemper *ſiniſtros* tales effectus, ſub quibus *finis* torturæ *annihilatur*, ante oculos quaſi poſitos habere & annotare debeant.

§. XIII.

§. XIII.

Quando vero jam ſeorſim *certos morboſos* affectus conſideramus, qui peculiarem *conciliationem* cum *Torturæ* adminiſtratione merentur, tunc mox ſub animadverſionem vocamus Morbos *Convulſivos: Gravitas* talium affectuum *JCtos* permovit, quo ſubjecta, cum iisdem afflicta, certa cum limitatione a *Tortura immunia* declarent: Sicut itaque *diverſi* ſunt horum morborum *gradus*, ita *diverſa* formanda ſunt *judicia*: dantur enim affectus convulſivi, *rationem* valde *infatuantes* & *corpus* nimium *enervantes*; dantur etiam, qui in *lethales* exitus propendent, dantur qui *caput* & *pectus* nimium affligunt, adeoque *apoplecticos*, fatales *ſyncopticos* & *ſuffocativos* affectus inferunt & minantur; in quali caſu *ne quidem territio* locum invenit, ne occaſione *torturæ*, quæ medium *eruendi veritatem* eſſe debet, *vitæ periculum*, adeoque velut *pœna* infligatur: non quidem hoc loco *de illis* nobis ſermo eſt hominibus, qui tales morbos *ſimulant*, ad quos præcipue advertit *Wildvogel l. c. §. 7. p. 42.* in quali caſu abſolute *Medicorum* cognitio conferenda eſt, quoniam hominum *malitia* adeo verſuta eſt, ut facile quoad plurimas circumſtantias talem morbum *fingere* queant *conf. D. D. Præſidis Juriſpr. Med. Tom. I. Part. I. c. 12. §. 6. lit. g. & cap. 10. §. 8. lit. a.* ubi multi caſus & authores allegantur, qui ſimulatæ Epilepſiæ mentionem fecerunt: *conf.* Breßlauiſ. Geſch. 29. Verſ. *p. 222.* neque etiam hac occaſione *Lunaticæ Epilepſiæ* mentionem injicimus, quæ perinde ita qualificata eſt, ut facile ab illa, forti commotione *animi* & magno *dolore* corporis excitata, *graviſſima* damna oriri queant: ſi itaque in rebus *dubiis* JCti *mitiorem* ſeligunt ſententiam, ita in hac obſervatione, quæ *non dubia*

bia & fallax eſt, rectius tortura *omittitur*, quam admittitur; unde etiam *illa* præcautio haud multum *valoris* continet, (quam profert *Brunnemann* in der Anleitung zu vorſichtiger Anſtellung des *Inquiſitions-Proceſſes cap. X. §.6.*) quod *talibus* epilepticis *lunaticis* tortura non tempore eminentium *mutationum lunæ* adhibenda ſit, quoniam talis epilepſia *omni* tempore, gravi *terrore* & *angore*, in quem ejusmodi ſubjecta admodum prona ſunt, aut magna *corporis* afflictione, *excitari* poteſt: hinc talia etiam ſubjecta *apta* ad torturam habenda *haud* ſunt, in quibus magis *malus* ſucceſſus metuendus, quam bonus ſperandus: ſiquidem alias tam *ſonticus* actus, qualis *tortura* exiſtit, haud frivole ſuſcipi debet: ſubjectis itaque *vera* Epilepſia laborantibus, *ultra territionem verbalem* haud tortura competit, quoniam motus convulſivi illam *communem* indolem ſervant, ut *levem* cauſam *irritantem* ſequantur: quare *communis* medicorum conſultatio in *præſervatione* motuum talium eſt, ut ſubjecta in accurata *animi tranquillitate* conſerventur, proinde omnes *ſenſibiles* afflictiones a corpore avertantur &c. quæ circumſtantiæ cum torturæ indicatione & adminiſtratione plane non congruunt: & licet *Carpzov. l. c. n.50. Hertius Reſponſ. 84. Beſoldus Conſ. 200. Harprecht Conſ. 28. Ludovici in art. 59. C. C. C.* (cujus verba ſunt: *de Epilepticis difficilior eſt quæſtio: Sed tamen & hoc firmum manet, torturam ipſis in totum non eſſe remittendam propter utilitatem, quæ ex detectione criminis in rempublicam redundat:* nos vero interloquimur, quodſi in tali caſu omnis apparatus & uſus torturæ, ut *facile* fieri poteſt, *fruſtra* ſuccedat, ubi illa expectata utilitas? *interim hic ante omnia conſulendi ſunt medici, eo-*

rum-

rumque judicium ſequendum & juxta hoc dijudicandum, an & quibus tormentis ejusmodi homines ſint ſubjiciendi) addimus *Beyeri* commentationem in *h. art. n. VII. quodſi torquendus epilepſia laboret, tortura moderatius inſtituenda, & impr. ſuperveniente malo epileptico finiendæ;* nec non *Kreſſii* verba in eundem *articulum: De Epilepſia difficilior inſpectio eſſe dicitur: ultra primum gradum contra epilepticos vix proceditur: ſic & a noſtro ordine juridico tantum pollicum compreſſionem hoc caſu admiſſam fuiſſe memini: interim malo Epilepſiæ ſuperveniente in tortura, illa remittenda;* (Sed quæ inde utilitas) *& ſi non ſatis peracta, differenda eſt:* Si itaque *una* aut *altera* vice quidam homines *convulſivis* motibus ſubjecti fuere, tunc *verbalis* & *realis* tortura eosdem non modo *ulterius* invitare, ſed & *tanto magis exacerbare* & *confirmare poteſt:* quod vero etiam *ſoleat*, id probamus ex illa *communi* obſervatione, quod convulſionibus *excitandis*, *accelerandis* & *confirmandis* nihil *magis* ſatisfaciat & contribuat, quam aut *ſubitaneus* aut *eximius* affectus animi *patheticus*, aut *ſenſibilis dolor*, corpus *ſemel morboſum magis* affligens, *utrumque* in Torturæ *univerſo* proceſſu contingit; quoniam itaque illis *præcautionibus*, a *JCtis* prolatis, ſufficiens *experientia* deficit, videlicet quod *unquam* vere *epileptici* torturæ aut *primum*, aut *ſecundum* gradum cum *deſiderato* ſucceſſu & effectu ſuſtinuerint, & tantum quædam *conſilia* ſurrogantur, quæ tota ſua indole *ambigua* & *fallacia* ſunt, hinc *medicorum* judicia & noſtra etiam momenta *majoris* ponderis ſunt: neque in hac præcautione *pro avertenda* ullum valorem habet, *illa* nonnullorum JCtorum conſultatio, quaſi medici ad *præcavendam* Convulſionem apta *re-*

media

media exhibere adeoque ſubjectum ad *Torturam* ſubeundam præparare queant, (*conf. Brunnemann.* Anleitung zum *Inquiſ. Proceſſ. X. n.6.p.36.* cujus verba: Hernach iſt nöthig, daß dem Inquiſiten vor der Peinigung ein præſervativ von einem verſtändigen Medico eingegeben, und dergeſtalt nach Möglichkeit dieſes Ubel zurück gehalten werde. *Stryck. in not. ad Lauterb. tit. de quæſt. voc. Epilepſia. Harprecht Vol.2. Conſult.87. n.19.*) quia in *nullius* medici capacitate eſt, *tali* modo citra *præjudicium* ſanitatis convulſiones *præſervare*, quid quod res præſtitu *difficillima* eſt, ſub optima & *exquiſitiſſima animi* & *corporis* moderatione convulſiones videlicet *idiopathicas*, *habituales* & frequentius *repetitas* (nam quæ cum *alio* ſontico morbo complicatæ ſunt, *eo minus ullum* torturæ gradum admittunt) præſervare poſſe: dum vero in perſonis de *crimine* & delicto commiſſo ſuſpectis, multi *animi* motus & quidem *fortes* & *conſtantes* ſuccedunt, ſive fuerint *metus* & *angores* de ſubeunda pœna, ſive curæ, *ærumnæ* & *indignationes* de *innocentiæ* ſtatu, procedunt, ita vel hæc *unica* conſideratio *omnem efficacem* uſum *præſervantium* talium remediorum, ſubinde etiam, excepta *leni territione verbali*, reliquum *actualem* Torturæ uſum reclamant: unde quoad haſce meditationes *prudentis Medici* arbitrio *plus*, quam judicis uſu opus eſt: *neque* quidem *Medici præſentia*, quando *tali* affectui obnoxiis tortura adhibetur, *ſingularem* opem promittit! etenim quando nunc ejusmodi affectus ſub tortura *imminet*, tunc *medicus* quidem hoc indicare, ſed *haud præcavere* poteſt, ut vel *deſiſtat*, vel ſua invaſione in caſu *præſenti*, cujus cauſa *magnæ efficaciæ* eſt, damnum eximium *ſanitati* ſubjecti non inferat:

rat: etenim quando remedia *in illo puncto temporis* propinantur, quæ convulſiones arcere & *præcavere* debent, ſi illæ jam accelerant ac *imminent*, tunc ut plurimum *proximus* paroxyſmus *atrocior*, fortior & *periculoſior* evadit: Si itaque ex obſervationibus medicis *certum* & *confirmatum* eſt, quod *mitiores* convulſiones *gravioribus animi* & *corporis* offenſionibus *accelerentur* & *exacerbentur*, ſi *conſilia JCtorum* in hac cauſa & hoc caſu *dubia*, nec ullo caſu *exoptati* ſucceſſus confirmata, ſed tantum *pragmatica*, aut etiam in *ſuppoſitione* conſtituta, *haud* vero *practica* ſunt, ſi *Medici id* præſtare *haud* poſſunt, quod *JCti velut fundamenti* loco in hoc caſu ponunt; ſi ſecundum ipſorum *JCtorum præcautionem* & *metum* uſus torturæ in talibus ſubjectis *ambiguus* eſt, tunc *facile* concludere licebit, quid a Tortura in *talibus* perſonis expectandum veniat: & ita *Zacchias l. c. n. 8. Epilepticos* homines a tortura eximit *Fort. Fidelis l. c. cap. 7.* eosdem a *majori* tormentorum gradu *immunes* declarat; de reliquo ex hactenus annotatis & prolatis circumſtantiis, relationibus & rationibus facile liquet, quod *mitior* etiam torturæ gradus in *epilepticis* ſubjectis, paulo *robuſtioribus*, nihilominus valde & plus *dubium* atque *anceps* ad eruendam veritatem maneat medium, quam ut ſecundum *omnem* præcautionem *certus* quidam ſucceſſus prædicendus & expectandus veniat: plures huc allegandæ rationes *medicæ* ex *prædictis* fluunt, & illis facile *perſpicuæ* erunt, qui rite & perite intelligunt, quid *motuum vitia* in hominibus efficiant, quæ non modo *pertinacius* & impetuoſius *continuant*, ſed conſtantius *medica* auxilia eludunt & reſpuunt.

H §. XIV.

§. XIV.

Progredimur nunc ad *alios morbos*, qui in nonnullis individuis Torturam aut *abſolute*, aut *comparate* reſpuunt: inter illos mox *Febrium* reminiſcimur, quæ ſuo paroxysmo *præſentes*, *omnem* torturæ gradum haud admittunt, ubi *nulla* Febrium ſpecies exempta eſt, ſiquidem *metus*, *angor* & *perturbatio mentis*, nec non gravis *dolor*, *læſio* & *extenſio* corporis *legitimo* decurſui Febris & *ſanitatis* promotioni plane *contrariantur*, quales afflictiones tormentorum ſpeciebus *eſſentiales* eſſe ſolent: neque etiam quisquam vel *Medicorum* vel *JCtorum* ita crudelis erit, ut tam *ſontico* morbo afflicto, torturam adjudicet: *conf. Zacchias l.c. n.7. Fort. Fidelis l.c. cap.9.* quo loco producimus verba *Frölichii l.c. n.6. p.202.* Einige lehren, daß ein Febricitant am Erſtern Tag torquiret werden könne: andere aber wollen, daß man das Judicium Medicum beobachten ſolle: & ita etiam eſt! etenim ſine *Medici* judicio ne quidem de illa quæſtione cogitare licet, *an Febricitantes torqueri* queant? id interim decidendum venit, an febre *chronica*, aut *intermittente* laborantes torturæ congruum ſubjectum conſtituant? quidam exiſtimant, quod in intermittentium *libero* aut *intercalari* die ſubjecta torqueri queant; nos iterum *negativam* ſententiam defendimus: quoniam hæ Febres ullo modo *turbatæ*, aut *contumaces*, aut plane *periculoſæ* evadunt: etenim ſub *illis* Febribus *omnia* ſubjecta, relative *enervata* exiſtunt, *tortura* vero hanc debilitatem *auget*, ergo *ſanitati* & proceſſui *febris* valde eſt *infenſa*: Febris talis *legitimum*, *temperatum* & *regularem* decurſum requirit, ſi ad *ſanitatem* pertendere debet: *Torturæ* motum & *typum* febrilem valde *pervertit*, offendit & *con-*

fun-

fundit, ergo febris decurſum reddit præjudicioſum & *pernicioſum:* Febris hæc liberam *fibrarum motricium* actionem requirit: tortura has *fibras lædit*, *extendit* & *enervat*, unde Febrem ipſam *turbat* ac *nocivam* eidem qualitatem affundit: Febris hæc *adæquatum* ſuæ cauſæ poſtulat motum ſanguinis, Tortura viciſſim valde *motum* hunc *exacerbat* & *perturbat*, unde decurſum & *eventum* febris *funeſtum* facilius reddit; quare recte judicat *Zacchias*, quod in aptis ſubjectis *tortura intermittentes* in periculoſas *continuas* conjiciat febres: & quoniam tales *intermittentes* febres facile *perverſas* qualitates aſſumunt, *hasce* vero *tortura*, reſpectu *animi* & *corporis* facile provocare poteſt, ita *conſultius* eſt, ut torturæ comminatio & applicatio *differatur*, donec febris talis *ceſſavit;* ſervata illa *cautela*, ne *confeſtim poſt* illius abolitionem & ceſſationem tortura ſuscipiatur; quæ quia *animum* & *corpus* valde afficit & offendit, *motum* febrilem facile iterum excitare, *recidivam* periculoſam cauſari, aut ob *gravem* hanc alterationem *periculoſos* & *corruptos* affectus conſequentes allicere poteſt: dicimus in hoc caſu, quod tale quicquam efficere *poſſit*, quoniam aliæ cauſæ ſimiliter *animum* & *corpus* valde afficientes, tale quicquam *actu* cauſari *ſolent:* neque etiam juxta *regulas artis medicæ* conſultum eſt, ut *brevi poſt* ſuperatam Febrem quandam *Continuam* Tortura admittatur, quo tempore *vires* adhuc ſunt *debiles*, *viſcera* ſufficienti robore *deſtituta*, *humores* nondum plenarie defæcati, aut a *reſiduis* impuritatibus liberati, reliquæ etiam functiones *ſe-* & *excretoriæ* nondum in *juſtum ordinem* reſtitutæ, unde *aliæ* cauſæ, *mitius*, quam ex *tortura* metuendæ, efficaces, *animum* & *corpus* alterantes, vel *præcipites* & valde

periculoſas Recidivas, vel alios *corruptos* morbos accerſunt: eam ob cauſam pro diverſitate *gravitatis* Febris modo *major*, modo magis *reſtricta* & limitata *mora* obſervanda eſt, donec *Tortura* in ſubjectis præſentis quæſtionis admittatur: Hisce obſervationibus adhuc hanc annumeramus, an homines diuturna *Hectica* Febre laborantes Torturæ ſubmitti ſecure queant? loquimur vero de *talibus* hecticis, qui aliquando *magis* vegeto & *vivaci ſanitatis* gradu inſtructi eſſe videntur, quibus ſecundum *externum* conſpectum *lenior* torturæ gradus concedi *poſſet*: attamen *in genere* de *hecticis* ſciendum, quod ſecundum *communium* & *ordinariarum* cauſarum influentiam illi *repentinis* mutationibus non in *melius*, ſed in *deterius* ſubjecti ſint: id quod *tanto magis* de illis circumſtantiis valet, quæ ex *Torturæ* annunciatione & adminiſtratione *animo* & *corpori* ſupervenire ſolent: nam *Medici* non ſemper *ſpecialiſſimas* qualitates *cauſæ*, Hecticam provocantis, ſignificare poſſunt, ſiquidem aliquando illa ita comparata eſſe ſolet, ut *repentina* quadam ſuperveniente commotione, *ſubito funeſtum* exitum invitare queat ſoleatque, velut ſunt *vomicæ pulmonum* ſubito *perrumpentes*, *occluſi* viſcerum *abſceſſus* repente *eructantes* & aliquando ſimul *majorum vaſorum* ſanguiferorum *eroſionem* & lethalem ſanguinis *extravaſationem* inferentes; quales alterationes *ſub tortura* facile provocari poſſunt, ita ut ſub eadem *repente* hecticum ſubjectum, quod antea in *tolerabiliori* gradu conſtitutum fuerat, *vita* plane privetur: eam ob cauſam *vere hecticis* Tortura adjudicari haud poteſt, *niſi hæc in ſola verbali territione conſiſtat*; ubi tamen in *quolibet tali caſu* periti *Medici* judicium requirendum, quo cognoſcendum eſt, an

an morbus *vera* ſit *Hectica*, in *quo gradu* hæc ſit conſtituta, qualis ſit *conſtitutio* ſubjecti, tam ratione *animi* & *morum*, quam reliqui *corporis*, ſiquidem *ex ejusmodi* & adhuc *aliis* titulis, articulis & momentis rationes ſatis *fundatæ*, eminentes & evidentes profluere poſſunt & ſolent, quo *minus* talibus ſubjectis, aut *minor* aut *major* Torturæ gradus admitti queat; ob id in *primis* hecticæ febris *acceſſibus* territio *verbalis* & *realis* locum quidem invenit, haud vero in *majoribus* hujus morbi accrementis illa ſecura eſt, ſiquidem alias aut *in hecticam inclinantes*, aut *actualiter* illa correpti homines *animo* & *corpore* valde *ſenſibiles* & *præcipitibus* alterationibus obnoxii exiſtunt, ob quam rationem eo major *prudentia* adhibenda eſt, quando *quæſtio* proponitur, an Hecticis ſecure Tortura decerni & adhiberi queat?

§. XV.

Ad *alios* nunc accedimus *Morbos* & in compendio de iisdem judicabimus & indicabimus, *an citra* vitæ eminens diſpendium *Torturam* tolerent? In hac diſquiſitione vero *triplex* conſideratio occurrit, videlicet de morborum *præſentium vehementi* gradu & ſtatu, ſub quo tormenta *nulla* adhiberi poſſunt, quia ipſa morbi *gravitas*, torturæ *vices* gerit, ut illi homines, qui in *mortis* portis & *ſummo* periculo conſtituti ſunt, aut delictum *confiteantur*, aut *damno* animæ & jactura ſalutis reticeant: deinde quæſtio occurrit, an homines morbis *incurabilibus* & per intervalla *intermittentibus* ac *miteſcentibus* detenti, torqueri queant? & denique an in quibusdam tortura *tam diu differri* poſſit & debeat, donec ſubjectum *priſtinam* ſanitatem recuperaverit: ubi nec de *ultima* hac qvæſtione *dubitatio*

occurrit, ni ſingulares *novæ* & *aliæ* interveniant circumſtantiæ; *media* animadverſio ex ſequenti deductione erit decidenda: Si itaque homines *proxima* proclivitate in *apoplexiam*, morbos *ſuffocativos*, *hæmorrhagias* excedentes & *convulſiones*, aut ſimiles alios *inclinant*, tunc tortura ipſis *actu* applicari haud poteſt, ni ſub *certis* circumſtantiis *territio verbalis* in talibus perſonis locum inveniat: Si quidam homines unquam vel *minori*, vel *majori apoplexia*, *paralyſi (paralyſi* tacta membra a tormento excludit *Fidelis l. c. c. 9. p. 243.) ſyncope*, &c. correpti fuere, nunc vero perpeſſi hujus affectus varia ſontica *reſidua* adhuc ſigna continent, *realis* tortura in iisdem *locum non* occupat: Si homines *vertigine* ſuſpecta & caduca, *polypo cordis*, magna *ſtruma*, *aſthmate* valde *angente*, aut plane *ſpaſtico (vid. Zittmanni Medic. Critic. p. 354. ſeq. Cent. 1. caſ. 2.) phthiſi*, eximia *propenſione* in *Hæmoptyſin*, *Vomica pulmonum*, *ſpaſmo diaphragmatis*, *obſtructo hepate*, *ſcirrho lienis*, *colica convulſiva*, affectu *hypochondriaco*, *melancholico*, morbo *hyſterico*, (quoniam hoc affecto, facile ob torturam in *convulſiones uterinas* concidunt *vid. Ammannus in Medic. Critic. p. 158. diſcurſ. 19. Caſ. 19.) Hæmorrhagia uteri*, *Menſium gravioribus* vitiis, *nephriticis* pathematibus, diuturno & cum multis ſpaſmis conjuncto *fluore albo*, *ſpaſticis* motibus *veſicam urinariam* valde affligentibus, *ſcorbuto conſummato*, *contractura* & *aridura* partium, morbis *obſcuris*, attamen *intricatis*, *ulceratione* partium *nobiliorum* internarum, *dyſenteria*, *diarrhœa chronica* & multum enervante, frequentioribus & valde *vires* exhaurientibus *Hæmorrhagiis*, *tuſſi ſuſpecta* & refractaria, valde *difficili* reſpiratione, *ſtrangulatoriis* ſpaſticis motibus, ſubitaneis *congeſtio-*

ſtionibus caput infeſtantibus, periculoſis *eryſipelaceis* capitis offenſionibus, præc. *crebrioribus* & *animi pathemata* repente ſequentibus, præcipitibus *ſalutarium* excretionum *ſuppreſſionibus*, *ſpaſmis ventriculi*, *conſuetis cholericis* paſſionibus &c.&c. laborarunt, aut in *tales* morbos *facile* dilabuntur, tunc iisdem tortura *realis* haud congrua eſt, *territio* vero *verbalis* aliquibus quandoque, (ſi *aliæ* non obſtent circumſtantiæ, quarum plures in ſingulis prædictarum morboſarum afflictionum caſibus, etiam verbalem territionem *reſpuunt*, quales in *præcedentibus* commemoratæ ſunt) adhiberi poteſt, quo valet, quod conſentientibus plurimis Criminaliſtis *Blumblacher l. c. n.14. p. 129.* judicat: Dahero dann in der Chur-Bayeriſchen Malefiz-Proceſſ-Ordnung auch der mildere Sentenz erwehlet und ſimpliciter geordnet iſt, daß die Krancken, ſo lang ſie kranck ſeyn, nicht torquiret werden ſollen: rationem addunt *JCti* & *Medici*: illi plurimi inter quos *Franciſ. in tr. de torment. c. 10. n. 8.* & *Theodoricum in judicio criminali practico c. 9. aphor. X. lit. c. p. 1262.* nominamus; etenim omnibus *talibus* morbis magnus *angor* animi, *dolor* corporis, gravis *motus ſanguinis* alteratio, *fibrarum motricium* offenſio, læſio, tenſio, extenſio &c. valde *infenſa* ſunt, ut tales affectus certius *exacerbentur* & deteriorentur, vel ſi antea remiſerunt, *majori* gradu & acerbitate invitentur & in *perniicioſam Recidivam* conjiciantur: Si quidem ex *diverſis* horum memoratorum affectuum indole *repentinus funeſtus* eventus metuendus eſt, ſi torturam in iisdem adjudicatur: conſultius itaque hæc aut *omittitur*, aut *eo usque* differtur, donec *ſufficienter*, ſi fieri poſſit, a tali morbo ſubjecta *reſtituta* fuerint: quando vero tortura *valde* neceſſaria eſſe reputatur, tunc *Medici*

dici cognitio & judicium requiri debet, an quædam *ſubjecta*, an quidam horum *morborum*, & quidam horum gradus *territionem realem* & *leniorem* torturam admittant: *plurimi* vero prædictorum morborum ita ſunt comparati, ut *realem* torturam reſpuant: *conf. Zacchias l. c. n. 18. Fort. Fidelis l. c. cap. 6. 7. 9. Omnes* morbi, qui *præcipites* ſunt in graves *ſpaſmos*, aut plenas *convulſiones* torturam *realem* non admittunt, quid quod ob *terrorem*, *mœrorem*, *angorem* & variam *perturbationem animi* facile a territione *verbali* offenduntur: hinc & *Judices* & *Medici* conſcientioſam circumſpectionem adhibere debent, ne ſua culpa in admittenda tortura effectus & eventus, a *Juſtitia* diſcedentes, alliciant.

§. XVI.

Proinde *alii* adhuc *morboſi* affectus ſub disquiſitionem veniunt & quidem *Hernioſi*, quorum etiam *JCti* ſeorſim mentionem faciunt, velut *Carpzovius l. c. n. 49.* ubi de *homine* loquitur, *qui rupturam circa genitalia habet*, *quem moderate*, *ne ruptura incrementum accipiat torqueri poſſe cum Stephani in art. 59. C. C.* judicat, horum *hernioſorum* mentionem etiam facit *Tabor l. c. n. 29.* circa finem. *Brunnemann.* Anmerckungen über die Anleit. des *Inquiſit. Proceſſ. p. 356. ad ſ. 6.* huc pertinet judicium *Blumblacheri in art. 59. C. C.* es ſcheinet aus den Text, daß nicht ein jeder Schaden oder Wunden des Leibes von der Tortur excuſire, ſondern daß in ſolchen Fall, wo der Gefangene mit einen Schaden oder Wunden behafft, dergeſtalt zu torquiren, daß es ihm am wenigſten Schaden bringe, und in ſolchen Fall iſt gemeiniglich der Daumenſtock am wenigſten ſchädlich oder gefährlich. *Ludovici* in der Anleit. zum Peinl. Proceß *cap. IX. ſ. 47. p. 95.* dicit:

dicit: Diejenigen ſo einen Bruch haben, kan man nichts deſtoweniger mit denen Daumſtöcken, Schnüren, Spaniſchen Stiefeln, und ſo weiter, angreiffen, nur dieſes eintzige ausgenommen, daß man ſie nicht ausdehnet, oder auf die Leiter ſpannet, weil dadurch das Ubel würde vergröſſert werden. *Manzii* verba ſunt *in art. 59. in hoc articulo monet Imp. iterum judicem, ut ſi reus rupturam in corpore ſuo habeat, eum cum tali moderamine torqueat, ne quid damni accipiat, vel ruptura augeatur: conf. Ludovici in art. 59. C.C.* Inter *Medicos* Hernioſorum mentionem injiciunt *Fidelis l. c. c. 7. P. Zacchias l. c. n. 8. Eyſelius in diſp. de morb. ob quos rei ad torturam fiunt inhabiles ſ. 10.* Hoc loco non modo de *una*, ſed & de *omnibus herniæ* ſpeciebus loquimur, in *quocunque Sexu* eveniant: *talibus* itaque afflictis perſonis tormenta acerbiora & *atrociora haud* conveniunt, minime omnium *extenſio* in ſcalas; & quoniam reliqui *minores* torturæ gradus, velut *forcipum* & *fidicularum*, nec non *compedum* applicatio *magnos* dolores cauſatur, ſub quibus eximii *angores*, *clamores* & totius corporis commotiones & *preſſiones* concurrunt, ita peritus *Medicus* inquirere debet, an *ſtatus* ſubjecti & herniæ *tales* etiam torturæ gradus perferat: quamvis porro quidam hernioſos cum *ſubligaculis* ad ſubeundam *torturam* præparare malint, velut *Fidelis* aſſeveravit, tamen recte judicat *Zacchias*, *dum hernia ſive ruptura inteſtinalis & magna eſt, tutum non eſt, his remediis fidere:* etenim alias contingere ſolet, ut, quamvis Hernia in *quibusdam* ſubjectis, cum apto *ſubligaculo* munita fuerit, ſub *durioribus* tamen corporis laboribus & motibus *gravioribus*, ut & *angoribus* animi nihilominus *vi* quadam valde pernicioſa, hernia *exprimi* ſoleat: quale quid etiam *ſub tortura*

 eve-

evenire poteſt; quare in hoc etiam caſu *Medici* judicio inhærere convenit: ſervanda tamen eſt *cautela*, quoad illos homines, qui *Herniam ſimulant:* conf. de *Hernia ſimulata*, *Riedlinus iter Med. p. 71.* Similiter *Hydropici* & *Cachectici*, præcipue *confirmatiores*, torturam ſine inſigni *damno haud* tolerant: ſi vero horum affectuum *minor* fuerit gradus, *lenior* etiam torturæ gradus in iisdem locum invenit: Quicunque homines *Luxationes* membrorum, non *congrue* reſtitutas gerunt, aut *Fracturas* oſſium, *recenter* curatas, continent, in illis artuum & reliqui corporis *extenſio* non quadrat, quemadmodum ab *atrociori* tormento *Fidelis l. c. cap. 8.* illos immunes prædicat, qui *aliquando effracta* habuere brachia: huc pertinent *Kreſſii in art. 59. C. C.* commentationes, ubi *membrorum fracturas* etiam allegat: Quo etiam certa interpretatione *JCtorum* ſententia referri meretur, quando de *Rupturis* mentionem faciunt: quid de *fractura oſſium* judicat Zacchias *vid. l. c. n. 12.* Qui *Vulnera* vel *præſentia*, vel *recenter* curata gerunt, illi per *artic. 59.* a *tortura liberi*, aut lenius torquendi declarantur: Vulnera itaque *levia* haud in *aliquam* veniunt conſiderationem, ſiquidem Imp. *periculoſa* & *majora* præc. vulnera in articulo intellecta eſſe vult: præſente *periculo vitæ* in *nullo* vulnere tortura locum invenit; ſi vero vulnus in ſtatu meliorationis & *curationis* conſiſtit, tunc cum tortura *præcipitandum haud* eſt, quia parva mora, nulla eſt mora; quare *tamdiu* expectandum erit, donec vulneratus *ſufficientes* ad torturam ſubeundam obtinuerit *vires*, ut eo certius *finis* hujus actus impetretur, de quibus *Brunnemann* Anleit. zum *Inquiſ. Proceſs c. X. §. 6.* dicit: Der Richter habe zu erwegen, ob der *Inquiſit* ſchwehrlich verwundet, in

wel-

welchen Fall die Peinigung aufzuſchieben. Quod ſi vero vulnus quoddam fuerit ita *incurabile*, ut illius *morboſus* ſtatus in *longiorem* temporis terminum extendatur, tunc ſub *mitiori* ægri ſtatu, ſi *labes* non fuerit in *capite*, aut *intimiori pectoris* regione, *lenior* aliquando torturæ gradus admitti poteſt. Si vero vulnera quædam quoad *externum* conſpectum conſolidata fuere, interim in *interioribus* corporis, aut in *capite*, aut *pectore*, aut *abdomine intricatæ* & valde præjudicioſæ afflictiones *morboſæ* conſecutæ fuere, tunc iterum talia ſubjecta *reali* torturæ ſubmitti haud poſſunt: ita *Riedlinus in Lin. Med. An.* 2. *Menſ. Octobr. obſ.* 23. *p.* 511. hiſtoriam profert, *de tortura a vulnere, olim abdomini inflicto, impedita:* Imprimis vero ſubjecta, quæ unquam *gravi* vulnere in *capite* læſa fuerant, torqueri haud promiſcue debent; hæc enim communiter ex *levi* etiam cauſa *morali* & *phyſica* graviſſimis *alterationibus* ſunt obnoxia: quoniam itaque circa torturæ annunciationem, expectationem & actualem applicationem tales *animi* & corporis *valde præjudicioſi* motus contingunt, ita ejusmodi ſubjectis præter *verbalem* territionem, nulla *actualia* tormenta ſine accurata & judicioſa *Medici* cognitione adhiberi debent; ſiquidem inſuper hæc tormenta & *mentis integritati* & *vitæ* firmitati valde ſunt infenſa: quando etiam quædam ſubjecta in *brachiis*, aut *femoribus* & *pedibus*, aut etiam in *dorſo valde* ſauciata fuerant, tunc *illa* tormenti ſpecies, quæ corporis *extenſionem* involvit, locum non invenit, quia fibræ *cicatrice* concretæ & *abbreviatæ*, nullam extenſionem admittunt, ni *vitæ* & *ſanitati* ſubjecto magna *vis* & calamitas in & adferatur, *vid. Fidelis l. c. cap.* 8. *p.* 242. in aliis vulneribus diſtincte *indolentibus*, tortura *realis* haud ad-

admitti poteſt, quoniam *accumulatio* dolorum facile ſuſpectos *ſpaſmos*, *convulſiones*, *inflammationes*, *febres* aliasque *periculoſas* conſecutiones cauſatur: & quando *Fidelis l. c. cap. 7.* ſubjectis ex *vulnere capitis levi* foramine conſpicuo adjudicat, quod *tormentum ſuſtinere innocue poſſint*, tunc in hac adſertione *paucos* e Medicis ſuo *conſenſu* adſtipulantes obtinebit; quoniam omnes periti Medici *capitis vulnera* utplurimum *periculoſiora* æſtimant, ni *externis* etiam certis ſignis illa *leniora* appareant: *quibus* qualitatibus *Fidelis vulnus haud* quadrat, quod de foramine *calvariam penetrante* tractat: quid de *Vulneratis* ſentiat *Zacchias vid. l. c. n. 8. 12.*

§. XVII.

Hactenus commemoratis Morbis adhuc *plures* in ordine annectimus, quorum *Medici* & *JCti* mentionem faciunt, inter illos nunc nominamus *Spaſmos*, qui *externum* corpus cruciant, velut ſunt *Arthritici*, *Iſchiadici* & *Podagrici* & ſimiles affectus: quando tales affectus *præſentes* ſunt, tunc neq; *verbalis*, neq; *realis* territio, multo minus *major* torturæ gradus admitti debet, quia *omnibus* Spaſmorum *ſpeciebus* in omnibus *ſubjectis animi* commotiones, velut terror, metus, angor, indignatio &c. nec non *craſſe* excitati *vehementes dolores* valde præjudicioſi & infenſi eſſe ſolent, ut vel magis *confirmentur* & *pertinaces* reddantur, vel in *convulſivum* ſchema conjiciantur, vel in alios *periculoſos* morbos convertantur; aut plane *acerbitas* dolorum, ſub tortura occurrentium, efficit, ut *præſentes* Spaſmi, inde confuſi & *exorbitantes* reddantur, in *interiora* & *nobiliora* viſcera progrediantur, adeoque *pernicioſam* metamorphoſin patiantur: imo *periculoſum* conamen eſt, partes *ſpaſmis* talibus *indolen-*

dolentibus affectas *violenta* ratione extendere velle, unde aut *paralytici*, aut *œdematoſi* conſequuntur affectus; quam ob rem membrorum extenſio in ejusmodi ſubjectis locum *nullum* invenit: aſt quæſtio *mitior* occurrit, an non *talibus* ſubjectis *extra* paroxyſmos ſuos ſpaſmodicos tortura concedi & adhiberi queat? pro hac quæſtione decidenda iterum *prudentia* opus eſt: enim vero quando jam tales affectus in aliquo ſubjecto *habituales* exiſtunt, tunc *leviori animi* commotione revocari ſolent, id quod tanto facilius contingit, ſi *tales partes* doloribus maximis afficiuntur, quæ *alias ejusmodi* ſpaſmis cruciantur; quoniam itaque tortura *animi* & *corporis* afflictiones affert, ita facile *impetuoſas* affectuum horum *recidivas* cauſatur, id quod tanto *certius*, *citius* & *gravius* contingit, in ſubjectis *animo* & *corpore* diſtincte *ſenſibilibus*, temperamenti *calidi*, *plethoricis*, *ex hæreditaria* diſpoſitione ejusmodi morbo obnoxiis, de reliquo *immorigeris*, aliisque *pravis* moribus præditis: interim *lenius* alias talibus morbis afflicti, congruo tempore *leniorem* torturæ gradum perferre poſſunt; & licet inde *novus* ſpaſmorum recurſus incitetur, tamen hic *adeo* pernicioſus *haud* eſt, inſuperque *medica* auxilia in hiſce affectibus, paulo *meliorem* & *certiorem* opem promittunt: aſt quando quædam ſubjecta cum talibus ſpaſticis inſultibus *periculoſiora* pathemata experiuntur, velut motus *febriles*, *vomitus*, *colicam*, ſalutarium & neceſſariarum *excretionum* momentaneas *retentiones*, *vertigines* &c. vel quando jam *initia contracturæ* præſto ſunt, tunc in iisdem *non facile*, vel *ullus* torturæ gradus admitti debet, quare omnium circumſtantiarum quoad *ſubjectum* & *tempus* &c. circumſpecta dijudicatio obſervanda eſt: neque etiam *illi* audiendi

I 3 ſunt,

ſunt, qui ex *Hildani* obſervatione exiſtimant, quod tortura talium affectuum *medicina* exiſtat: & licet *Hildanus*, nobis etiam vir *fide ſit dignus*, tamen in ea ſententia ejusdem obſervationi haud ſubſcribimus; etenim quando ipſe ad *plurimos* per torturam ab *arthritide* & *podagra* ſanatos provocat, tunc juſto fundamento judicamus, quod hic caſus valde *rarus* ſit, ut *ejusmodi* patientes *torturæ* ſubjecta evadant: hinc *plurimos* illos, ad quos Hildanus provocat, omnino *rariſſimos* eſſe exiſtimamus, qua obſervatione itaque niti, ne illis quidem ſuaſores ſumus, qui *tali medio*, ſi *honeſto* etiam modo inſtrui & applicari poſſet, uti mallent; quoniam tale experimentum *fallax* & *craſſe* empiricum eſſet; *Veritati* quidem conſonum & attentis *obſervatoribus* cognitum eſt, quod in talibus affectibus *lenior* commotio corporis *utilis* exiſtat, modo *juſto tempore* inſtituatur; aſt tortura quæ *animum* & *corpus* vehementer afficit, in *talem* cenſum *haud* venit: ex *ambiguo* & *fallaci effectu* non valet conſequentia ad *certum* quoddam *remedium* commendandum: hinc ipſe *Hildanus* ſua obſervatione non obtinuit adplauſum: & miramur cur *Zacchias l. c. n. 10.* velut *occæcatus*, judicet, *quod ſi ita eſt, jam non eſſet timendum, quia ſuo potius commodo, quam incommodo arthritici torturæ eſſent exponendi:* qui ſi etiam adæquata & *mitiori* interpretatione ſalvandus eſſet, ut *reus arthriticus* ob hanc rationem torturam in *ſui commodum*, quo *mali levamen* obtineret & in *juſtitiæ* emolumentum, quo *veritatem* confiteatur, ſuſtinere debeat, tamen hoc experimentum neque *conſtans*, neque *imitationi* commendandum eſſet: de reliquo velut per *jocum* inſerimus; quod, dum Hildanus commemorat, torturam in *Helvetia* & quidem *Bernæ* unum & alterum

ſub-

ſubjectum ab arthritide liberaſſe (*vid. Hildanus Cent. 1. obſ. 79. & ex eodem Camerarius in Syllog. Memor. Cent. 5. partic. 25.*) hoc remedium *non niſi Bernæ* valeat: quamvis hæc obſervatio non pro *imitatione*, ſed pro conciliatione dolorum *torturæ*, cum doloribus *arthriticis*, & quomodo interdum *unus dolor alterum* excutiat & profliget, teſtimonio *rubefacientium* & *Moxæ*, quæ perinde a quibusdam in talibus affectibus commendari ſolent, enarrata proſtet: de reliquo cum *Ammanno caſ. 19. diſcurſ. 19. n. V. pag. 159. Medic. Critic.* judicamus, quod *Torturam pro remedio Medico non liceat ſubſtituere: de arthritico ad Torturam inhabili vid. Valentini Pandect. Med. legal. caſ. 7.*

§. XVIII.

Quando etiam quædam ſubjecta, *Venerea Lue* infecta ſunt, tunc iterum illius *gradus* examinandus eſt: quare recte *Zacchias l. c. n. 11.* ſentit, (quando antea ex *Charrario*, *Deciano*, *Farinacio* & *Petr. Guazzino* profert, quod hi Doctores, homines *hoc morbo* affectos, a tortura *liberos* judicaverint) *hoc ad nos pertinet determinare*, enim vero in tali caſu quoad *principalem* quæſtionem, *judicis* arbitrium *imperfectum* eſt, qui neque *majorem*, neque *minorem* hujus affectus, *qua judex*, gradum cognoſcit: quare ſciendum eſt, quod *minori* gradu affectus Venerei detenti homines *territionem verbalem* & *realem* ſuſtinere queant, imo etiam *chordas* ſive *fidiculas*: quando vero Malum hoc *majora* accrementa nactum & variis *ulceribus*, *tumoribus*, *carie oſſium*, *nodis*, *tabe*, multis *doloribus*, *virium* gravi proſtratione &c. qualificatum eſt, tunc *nulla* perfert tormenta, excepta *territione verbali* & ut ita extra conſuetum & receptum terminum loqui licet, *repræſentativa*, qua videlicet

licet *inſtrumenta* torquentia, ſuſpectis perſonis cum nuda *comminatione* ſub oculos ponuntur: quoniam vero in *graviori* hujus mali gradu ſubjecta majores *dolores*, patiuntur inſuper etiam in *univerſo* corporis complexu ægrotant, ita haud *promiſcue* illa ad tormenta ducenda ſunt, tanto minus, ſi *aliæ* circumſtantiæ, ratione *individui* & *complicatorum* morborum concurrant: *non rarus* ſane in foro hic eſt caſus, ubi ob crimina furti, robbariæ, homicidii, ſtupri violenti, &c. ſubjecta ſuſpecta hoc malo infecta ſunt, in quibus caſibus ſecundum *artis medicæ judicia* integrum eſt, illa ſubjecta, ut ut jam *aliquatenus* valetudinaria ſunt, *primis* tormentorum gradibus afficere & exquirere: Et quoniam in talibus ægris *totum corpus* infectum & *morboſum* eſt, ita tanto magis *Medici* cognitio neceſſaria exiſtit, ſi in iisdem tortura admitti debet: *minima* enim circumſtantia, *totam* variat quæſtionem: quando etiam in *majori* gradu hujus Luis Febris *lenta* aut *hectica* concurrit, tunc eo minus in *acerbiores* torturæ gradus judicandum eſt, quoniam tantopere *complicatus* morbus tantas *animi*, *motus humorum* & *affectarum* partium alterationes *haud* tolerat, quales ſub *tortura* conſtanter & *inſeparabiliter* concurrere ſolent: Quando porro quædam ſubjecta *Ulcera* diuturna aut in pedibus, aut in *brachiis* habent, tunc iterum *Medici* judicium neceſſarium eſt, qui videlicet in *cauſam* illorum inquirere debet, an ob *Hæmorrhagias* ſuppreſſas, ob *cacochymiam* &c. orta fuerint, in quali caſu omnes *morbi*, *ſubjecti*, *partis affectæ* &c. qualitates & *circumſtantias* inquirere, harumque *ſtatum* cum *tortura* ejusque diverſis *gradibus* conciliare debet: *Ulcera* enim in *brachiis* non tolerant *forcipes* neque *funiculos*, tanto minus *majorem* torturæ gradum; ni

pedi-

pedibus ocreas ſ. *compedes* applicare liceat: *Ulcera pedum* viciſſim & *compedes* & *extenſionem* corporis ſuper ſcalam *non* admittunt, ni territionem *verbalem* & *realem*, nec non *fidiculas* adhibere circumſtantiæ concedant: *conf. Zittmannus l. c. p. 354.* cujus allegatum eſt: Wann Inquiſite die berührten Löcher am Schenckel hätte, könnten durch Anlegung der Beinſchrauben ſolche zu langwierigen Schäden gedeihen. *Omnia* Ulcera *fortiora* tormenta non tolerant, *vid. Fidelis l. c. cap. 9.* eximit itaque *Guazzinus defenſ. 30. c. 16.* & ex eodem *Frölich l. c. n. 6.* illos, die an den Armen lahm und tadelhafftig ſind, welche die Frantzoſen, oder ein apoſtem haben, ꝛc. *conf. Kreſſius in art. 59.* qui etiam *apoſtematum* mentionem facit. Si itaque in ſubjectis quibusdam, *ulcere externo* afflictis, *vires mediocres* adſunt, ſi ulcera non *magna* & *cacoethea* ſunt, ſi non *intricatus* alius *morboſus* affectus conjunctus eſt, ſi *dolores* nimii *non* urgent, ſi *prava ſymptomata*, velut *inflammationes*, *ſpaſmi*, pertinaces *congeſtiones*, *tumores*, *febriles* commotiones &c. deſunt, tunc *leniorem* torturæ gradum in *congruo* tamen loco ſuſcipere licet: quo valet, quod *artic. 59. C. C. C.* **von andern Schäden des Leibes**, dictitat: Seorſim quæſtio movetur, an illis qui *Fonticulos* geſtant, *tortura* adplicari queat, *vid. Zacchias l. c. n. 13. Fidelis l. c. cap. 8. p. 242.* pro hac quæſtione decidenda, iterum *Medici* de *ſubjectorum* conditione cognoſcere debent, an videlicet ſint valde *valetudinarii*, quoniam Fonticuli ad *arduos* & *pertinaces* morbos *mitigandos* & *curandos* utplurimum adhiberi ſolent: quam ob rem homines *fonticulo* inſtructi, utpote *valetudinarii* agnoſcendi ſunt; in hoc ſtatu qualitas *adverſæ* valetudinis dijudicanda eſt: ſi itaque jam per *notabile* tempus *ſub fon-*

ticuli geſtatione & operatione ſubjectum *mediocri* & tolerabili ſtatu, quoad *ſanitatem* fruitur, tunc *territio*, nec non *forcipum* & *chordarum* applicatio in latere *integro* & a fonticulo libero locum invenit: habenda itaque erit ratio *virium*, *ſubjecti* & ſtatus *valetudinarii*: quando vero fonticulus *recenter* excitatus, *affectus* vero, cujus gratia ille in auxilium tractus fuit, adhuc *arduus* & *ſonticus* eſt, tunc tortura *ceſſat*, quoniam præſentem ægrotationem *citius*, *certius* & *gravius* exacerbat: denique etiam *præcautio* eſt adhibenda, quoad fonticulos *fraudulenter* excitatos & *ſimulatos*, qualem caſum allegat *Wildvogel in diſp. de arbitr. judic. circa torturam c. 7. ſſ. 6. p. 41. ſeq.* in quo caſu iterum *Medicorum* conſilia conferenda, fonticuli vero conſolidandi & tortura poſt *convenientem* temporis terminum adminiſtranda eſt: *conf. Zacchias lib. 3. tit. 3. qv. 3. n. 4--7.* ubi de *ſimulatis ulceribus externis* detegendis & dirigendis tractatur.

§. XIX.

Super ſunt adhuc plures reſpectus & caſus inquirendi, quare in ordine judicamus etiam quod homines *tenerioris* conſtitutionis corporis ad *torturam* ſubeundam *habiles haud* ſint: ſiquidem non modo illi quoad *animum* valde *ſenſibiles* & quoad *vires* valde *infirmi* & debiles, ſed & quoad corpus *laxius*, conſiſtentes haud ſunt, quorum juncturæ & *articulationes* admodum *laxæ* ſunt, ut facile lædi & cum gravi *damno* diſtorqueri & luxari poſſint, quorum partes cutaneæ, tunicaceæ & *carnoſæ* valde *molles* & *flaccidæ* exiſtunt, in quibus naturale *robur* ita deficit, ut *qualicunque* læſione facile *periculoſa* accidentia, præcipue *putridæ* corruptiones & affectarum partium *mortificationes* cum *præſentaneo*

taneo vitæ periculo ſupervenire ſoleant, imo talia ſubjecta facile in pernicioſas *convulſiones* & *lipothymias* ominoſas variaque alia *repentina* damna delabuntur, quibus propterea neque *territio*, neque *actualis* tortura cum deſiderato ſucceſſu adhiberi poteſt; quam ob rem *Brunnemann* in der Anleitung zum *Inquiſ. Proceſs cap. X. ſ. 6. p. 36.* inquiſiten die ſchwach von Gliedern ſind allegat: quo etiam pertinent illi *infirmi*, ſive *naturaliter* tales ſint, quos commentatores in *C. C. C. art. 59.* & Doctores aliquo modo adhuc a *valetudinariis diſtinguunt:* ita *Mantzius* dicit: *ſi reus ſit infirmus, vel valetudinarius tunc enim vel omnino non torquendus, vel ita moderate, &c. Frölich* aſſerit: die andere Urſach die Blödigkeit und Schwachheit des Leibes: *Carpzov. l. c. n. 46. virium defectum & corporis debilitatem allegat; Claſenius* aſſerit, *in exegeſi art. 59. & hoc extenditur ad alios valetudinarios & infirmos:* hanc *imbecillitatem corporis* profert etiam *Brunnemann Proceſſ. inquiſit. cap. 8. membr. 5. n. 27.* & *in muliere prægnante n. 29. in puerperis n. 30.* porro *n. 31.* judicat: *& hæc cauſa habet locum in omnibus qui debilitate, vel morbo chronico laborant, ubi tortura, vel territio ſaltem periculoſa eſſe poſſet, Farinac. qv. 41. n. 93. Ziegler us in not. in Zacchiam lib. 1. tit. 1. qv. 9. n. 25.* commentatur: *oppido placet ſententia Franc. Caſoni, qui in tr. de tort. & indic. cap. X. n. 12. generaliter in materia tormentorum ſtatuit, ſpectandam ſemper eſſe qualitatem perſonæ torquendæ, cum multi propter corporis imbecillitatem perire queant, in tormentis, etiamſi ad ſenectutem haud pervenerint,* in quibus *præmatura* talis tortura facile pernicioſam *Recidivam* provocat. *vid. Zacch. l. c. n. 15.* quo loco etiam *illam* imbecillitatem intelligimus & conciliamus, cujus reminiſcitur

Fidelis l. c. cap. 9. p. 245. quæ aliquamdiu *poſt* ſuperatos *arduos* morbos durat: *Matthæus de Crimin. l. c. n. 10.* ubi dicit: *virium vacivi facile tormentis ſuccumbunt:* & porro: *qua ratione illud quoque recte doctoribus placuit, infirmos & valetudinarios non temere torquendos eſſe.* Quibus infirmis *ſufficiens* mora *temporis* concedenda, donec *neceſſarias* ad ſuſtinendam torturam *vires* acquiſiverint: quoniam vero *a natura* debiles, *firmiores* vires *haud* recuperant, ob id *hujus* conditionis homines *torturæ* ſubmitti *haud* poſſunt, ni ob *aliqualem animi* præſentiam in quodam ſubjecto territio *verbalis* locum inveniat: Homines qui *Tumores* brachiorum & pedum chronicos geſtant, neque *forcipes*, neque *fidiculas*, neque *quaſſationes* tolerant, unde *certius* in gravia damna conjiciuntur, dum talibus tormentis *latitans* in hiſce tumoribus materia repente & præjudicioſe commovetur, ut periculoſa *corruptio* acceleret & *superveniat*, *conf. Fidelis l. c. cap. 8. p. 243. Zacchias l. c. n. 13.* neque incongrue *Kreſſius in art. 59. contuſionum* & læſionum *non* ſatis *bene curatarum* mentionem injicit, verwahrloſte oder verderbte Schäden: illæ nunc *ſuſpectam* complectuntur partium *debilitatem* & *laxitatem*, humorum vero ſtagnationem & ſtaſin, unde facile *periculoſa* corruptio oriri ſolet, tanto magis ſi ulla *realis* tortura in ejusmodi ſubjectis exercetur, ſub qua ordinarie humores *confuſe* commoventur & ad *graviores* & periculoſiores *ſtagnationes* diſponuntur: id quod *Fidelis* teſtatur *p. 243. cap. 8.* ubi *ecchymoſeos* mentionem facit: *altera* ſpecies læſionum, videl. *male curatarum*, *corruptis* morbis adſcribenda eſt, quæ *peſſimis* conſecutionibus obnoxia exiſtit; quare nec illa *realem* torturam concedit; quamvis in *contuſionibus* (modo non ſint

capi-

capitis, quæ *plane* reſpuunt torturam, niſi læſus *exacte* ſanatus à *pravis conſecutionibus* liberatus & *integræ* mentis ſit) & læſionibus *hisce*, quarum modo mentionem occaſione commentationis *Kreſſii* fecimus, *verbalis* territio concedi queat. Præterea *Gibboſis*, præter *verbalem* territionem & *forcipum* applicationes nullus *gravior* tormenti gradus admittendus, quoniam ob *angorem* animi, ob *acerbitatem dolorum*, ob impetuoſam *ſanguinis* commotionem, ob copioſam hujus *affluxionem* intra *caput* & *pectus*, ipſis *repentina ſuffocatio* aliudve periculum imminet: idem ſentiendum eſt, de illis, quibus antehac *coſta diffracta*, nec regulariter *conſolidata* eſt, quibus *ſternum intra pectus* vel ex *vitio conformationis*, vel ex perpeſſa *violentia* depreſſum eſt: neque illi homines, qui periculoſa *procidentia ani*, aut *uteri prolapſione* laborant, facile torturæ ſubmitti poſſunt, quorum ſubjectorum *morboſam* conſtitutionem *Medici circumſpecte* dijudicare debent: ſi itaque talia ſubjecta ſimul fuerint *plethorica*, *Hæmorrhoidum* & *Menſium* vitiis obnoxia, variis & ſuſpectis *congeſtionibus* in *hæc* loca ſubmiſſa, tunc magnus *angor animi*, gravisque *dolor* facile *periculoſas* tales commotiones & impulſus ſanguinis excitare poteſt, id quod ſub *graviori* tortura *facile* etiam accidere poteſt: unde in *genere* in *talibus* perſonis *mitior* gradus adhiberi poteſt, ne in locis *uterinis* & *hæmorrhoidalibus* repentina *inflammatio*, *gangræna* & ſphacelus provocetur, quibuscum alii periculoſi & vitæ *extreme* præjudicioſi affectus concurrere ſolent.

§. XX.

Quando porro in aliquo ſubjecto *nullæ* prægnantes cauſæ adſunt, quæ torturam ullo modo declinare poſſent,

 interim

interim in quodam individuo *aliqualis* imbecillitas *ventriculi* & ob hanc *concoctionis difficultas* & tarditas adeſt, tunc *communis* illa cautela obſervanda eſt, quam *Criminaliſtæ* proferunt, ne *mox poſt paſtum* ejusmodi homines torqueantur, quam ob rem *ſex* aut *octo* horis (in qua tamen circumſtantia iterum *medicorum* conſilia colligi debent *vid. Zacch l.c. n.16--18.) poſt* cibi aſſumptionem tortura admitti debet, ne *ſub* tortura oriantur graves *capitis dolores*, *cardialgicæ - lipothymiæ*, *vomitus*, aut *anxii conatus vomibundi*, *inflatio ventriculi*, *colica tormina*, *flatulentiæ* ſuſpectæ, *oppreſſiones pectoris*, *palpitationes cordis*, *vertiginoſæ perturbationes* &c. qualia pathemata cum *ventriculi debilitate* frequentius conjuncta ſunt, & præcipue per eximias *afflictiones animi* & graves *dolores corporis* incitari & *exacerbari* ſolent; id quod tanto *citius*, *certius* & *gravius* a *tortura* expectari poteſt, unde *ſcopus* hujus quæſtionis *expirat*, & prædicti ſubjecti *malum* corporis *exaſperatur*: quo loco & in quo caſu vero *Medicus* congruo *remedio*, *ventriculum roborante*, ſuccurrere poteſt, ne prædictis horis ſuſcepta tortura talia *morboſa* pathemata & *graviora* ſanitatis *offendicula* provocet: id quod tanto magis obſervandum eſt in hominibus, qui non modo ad *vomendum faciles* ſunt, ſed & in *vomitu* facile *excedunt*; quibus tali neglectu anſa haud præbenda, ut prava talia conſectaria oriantur. *conf.* de hac circumſtantia, *quibus* videl. *horis* tortura ſuſcipienda *Carpzov. qv. 124. n. 5. ſeqv. Wildvogel de arbitr. jud. quæſt. cap. 4. ſ. 2. p. 32. 33. Beyeri delin. jur Crimin. in art. 59. n. V. p. 113.* qui a *medicis* bene edoctus hæc verba profert: *quodſi corpus, cibis repletum, tam variis modis expandatur atque agitetur, ſymptomata graviſſima ſequun-*

quuntur & mortis periculum ſæpiſſime imminet. Löwius in theatr. med. jurid. cap. 17. n. 11. p. 789. Dantur interim etiam homines, qui haud diu *jejunum* ventriculum perferre poſſunt. *vid. Zacch. l. 6. tit. 2. qv. 4. n. 18.* & *qv. 6. n. 5.* ni facile ſimiles ferme *morboſas* afflictiones experiantur; quos *ante* torturam non *nimio* cibo onerare expedit: ſufficit iisdem *juſculum* modica quantitate concedere, leviter aromatiſatum, haud tamen multum vinoſum, ne *caput* turbet, neve *ſanguinem* valde commoveat, neve ſub tali animi & corporis afflictione *temulentum*, *ebrium* rationis ſtatum cauſetur: quoniam vinum in caſibus, ubi aliæ cauſæ *valde commoventes* & *ſanguinem exagitantes* concurrunt, in *minori* quantitate *citius inebriantem*, imo *contrariam* virtutem exſerit: *bucellam tamen panis in vinum intincti* concedit *Zacchias l. c. qv. 6. n. 5.* nunquam tamen præſtat *pleno* & *oppleto* ventre torturam ſubire: quoniam gravisſimæ *animi* & *corporis* commotiones, eximii *angores*, *clamores*, *ſuſpiria*, *pectoris* præcipue & *hypochondriorum* commotiones periculoſas harum regionum *oppreſſiones*, *anguſtationes*, *diaphragmatis* ominoſas compreſſiones, *ſuffocativas* comminationes &c. cauſantur, *conf. Fort. Fdelis Lib. 2. Sect. 3. c. 3. p. 232. Zacchias l. c. n. 16. ſeq.* Quicunque rei multas *Vigilias* egerunt, ſive ob *metum* ſive *angorem*, ſive *aliam* quamlibet cauſam, illi *reali* torturæ ſubmitti haud debent, quoniam vigiliæ valde *enervant*; hinc teſte *Farinacio lib. 1. tit. 5. qv. 38. n. 79. ſeq.* in Italia *Vigiliæ tormenti* inſtar adhibentur. *conf. Zacchias lib. 6. tit. 2. qv. 5.* ubi *de tormento Vigiliæ* agitur, *Franckenau Satyra Medic. XVIII. ſ. 29. Camerar. Syllog. memorab. Cent. 2. part. 79. 80. Rolfinck. Med. Conſ. Lib. 8. conſ. 3. p. 68. A. E. L. An. 1714. M.*

No-

Novembr. p. 424. ob id a *vigiliis enervati* homines *tam diu* torqueri non poſſunt, donec neceſſario *ſomno*, aliisque *congruis* adminiculis *vires ſufficientes* nacti ſunt. *Loci* etiam habenda eſt ratio, nam quando reus in carceribus valde *frigidis* aliquandiu detentus, inſuperque *multum frigus* paſſus fuit, tunc juxta *Damhouderum Prax. Crim. cap. 37. n. 18. frigus tormentorum generibus adſcribitur*, ſiquidem per rationes *phyſico-medicas* frigus *comparate* magnum & *ſenſibile*, ſanitati multis modis *infenſum* eſt, quam ob rem multo frigore *alteratus* homo *reale* tormentum ſuſtinere non poteſt, niſi antea ſubjectum neceſſario & ſufficienti *calore* alioque convenienti adminiculo *roboratum* fuerit: neque pariter homines, quibus humores *ſpiſſi* & in *obſtructiones* valde proni ſunt, qui *multum* de *melancholico* temperamento participant, *ſpiſſa*, *craſſa* & cruda Diæta, *pauco* vero potu utuntur, in *loco* valde frigido & ſub *intenſiori* gelido *frigore* torquendi ſunt, alias præſentibus *ſpiſſis* talibus humoribus, quando ob *denudatum* corpus *ſuperficies arctius* conſtringitur, ob *torturæ* cruciatus & dolores magnæ proinde *anguſtiæ*, multa *ſuspiria*, operoſior *reſpiratio* & fortior *ſanguinis* impulſio occurrunt, facile tunc in *capite*, *pectore* & *abdomine* repentinæ *periculoſæ*, imo *lethales* ſanguinis *ſtaſes* & *extravaſationes* contingere posſunt, quas ſicut providus *Medicus* ſub *prædictis* circumſtantiis *certius* metuere debet, ita *ratio* etiam habenda eſt *Loci* & conjuncti *frigoris*; id quod *tanto magis* obſervandum eſt, in perſonis, quæ brevi *ante* ex *arduo* quodam convaluere morbo, ubi tam *qualificata refrigeratio* facile periculoſam *morboſam* palindromen & *Recidivam* cauſari poteſt, quam itaque *æqvus* judex ſuo arbitrio vitare debet:

vid.

vid. Wildvogel l. c. cap. 4. ſ. 5. n. 31. Et quæ cautela quoad magnum *frigus* obſervandum eſt, illa etiam quoad intenſiorem *æſtum*, undecunque acceſſerit, obſervari debet, ne, quia ipſa tortura *vehementes* ſanguinis motus cauſatur, inde pro *diverſitate ſubjectorum*, quam *Medici* indagare & dijudicare debent, *graviſſima* interdum & repentina *vitæ damna* provocentur.

§. XXI.

Seorſim vero adhuc *Mulierum* reminiſcimur, quæ in ſtatu *veræ Graviditatis*, *Puerperii* & *Lactationis* aliquam *immunitatem* etiam a *tortura* juxta *communem* Criminaliſtarum ſententiam poſſident: quod *Prægnantes* attinet, tunc illæ ob *territionem* & *actualem* torturam facile *abortum* patiuntur, indeque *propriæ* ſanitatis periculum patiuntur: neque in hoc paſſu quasdam fæminas aut *animi* aut *corporis firmitas* præſervat, quia offenſio *tormenti* illam ſuperat: ſiquidem recte *Farinac. qv. 41. n. 84. Carpzov. qv. 118. n. 62. Zanger l. c. n. 41. Frölich. l. c. n. 7. p. 202. Brunnemann.* Anmerck. über die Anleit. zum *Inquiſitions-Proceſs n. 11. p. 325. Mantzius in art. 59. Blumblacher l. c. n. 16. p. 131.* judicant, quod ne quidem *terreri* gravidæ queant: neque hic diſcretio attendenda eſt, an *gravida partui vicina*, an minus ſit. *conf. Carpzov. l. c. qv. 118. n. 51--56. Tabor l. c. ſ. 30. Brunnemann. Proceſſ. inquiſ. cap. 8. membr. 5. n. 29.* Anleitung zum *Inquiſ. Proceſs cap. X. ſ. 6.* Anmerckung. hierüber *n. 2. p. 352. Ludovici* Peinl. *Proceſs c. 9. ſ. 47. Blumblacher l. c. n. 15. p. 130.* & multi alii: diximus vero quod vera eſſe debeat Graviditas, de qua juxta *Farinacium Lib. I. tit. 5. qv. 41. n. 85. Carpzov. l. c. n. 63. Frölich. l. c. n. 7. p. 203. Brunnem. Proceſſ. Inquiſ. l. c. n.*

29. *Blumblacher l.c.n. 16. p. 131.* (cujus verba peculiarem annotationem merentur: In ſolchem Fall iſt nicht gleich einer Weibs-Perſohn, die ſich für ſchwanger angiebt, zu glauben, ſondern wann ein Richter zweiffelt, ſoll er Hebammen und geſchwohrne Medicos zu rath ziehen, und nach deren Meinung verfahren. Wann nun die Hebammen oder Medici ein irriges judicium geben, und die Weibs-Perſohn, welche ſchwanger, für nicht ſchwanger angeben, und erkennen thäten, und der Richter eine ſolche Weibs-Perſohn darauf torquiren lieſſe, welche darüber eine Miß-Geburth brächte, quod etiam de abortu valet, ſo wäre der Richter deſſentwegen nicht gehalten.) *Medici* & *obſtetrices* cognoſcere debent, ne *ſimulatio* & fraus committatur: etſi torturæ *annunciatio* aut *adminiſtratio* in gravida quadam *nullum* abortum provocaverit, tamen *totum* actum *generationis* graviter *turbat* & offendit, ipſam gravidam aut *acerbioribus*, aut novis *periculoſis*, graviditatem comitantibus, ſymptomatibus ſubjicit, ad eximiam *ſanitatis* deſtructionem, *fœtum mortuum*, *monſtroſum* & *partum difficillimum* diſponit, imo efficit, ut in futurum circa *partus* proceſſum aut *matri* aut *fœtui* lethalia pathemata ſuperveniant: e *Medicis conf. Zacchias l.c.n.18. Fidelis cap. 4. Löw. n.12. p. 790.* Si vero mulier quædam aut *mola*, aut *tympanitide*, aut *empnevmatoſi* ſive *uteri flatulentia*, aut *aſcite* &c. laboraverint, qui affectus aliquando *Graviditatem mentionantur*, tunc iisdem, utpote *valetudinariis* & intricato *morboſo* ſtatu afflictis, tortura *haud facile* admitti debet, ſed potius prædictæ cautelæ advertendæ & conciliandæ ſunt. *Puerperæ* juxta *Hippocratem* utpote *graviter vulneratæ*, proinde valde *infirma* & in aliquali *vitæ periculo* conſtitutæ

mini-

minime *aptum* torturæ præbent ſubjectum: & quamvis iisdem *quadraginta* dies concedantur, quibus poſt partum torqueri haud debent, *ſecurum* tamen *haud* indiſcriminatim eſt circumacto hoc tempore confeſtim *graviora* tormenta admittere: quo tempore *haud ſufficienter* promiſcue uteri *conſolidatio* & obfirmatio peracta eſt, (præc. in fæminis, in quibus *arduæ*, *confuſæ* & *intricatæ* circumſtantiæ ſub *Graviditate*, ſub Partu & poſt hunc occurrerunt,) unde ob terrorem, metum, angoremque animi (ſiquidem alias *animi pathemata* puerperis, aut *recenter* talibus, aut jam aliquandiu *partu* liberatis infenſiſſima eſſe ſolent) nec non ob vehementes *corporis cruciatus* & concurrentem impetuoſam ac perturbatam *ſanguinis* commotionem, facile in *uterinis* locis periculoſæ *ſtagnationes*, *ſtaſes*, *inflammationes*, *ſpaſmi vaſorum ſanguiferorum* novæ *dilacerationes*, *hæmorrhagiæ* prodigæ aliaque *ominoſa* & interdum *lethalia* pathemata oriri poſſunt; & licet quoad *externum* conſpectum quædam mulieres ſatis *robuſtæ* videntur, tamen ne *Medicus* quidem ex *vero* & *certo* decernere poteſt, an intra prædictum terminum temporis *uterus ita reparatus* ſit, quo *realem* quandam, etiamſi *lenior* fuerit, torturam tolerare queat: hinc in re *dubia*, aut ubi *certius pejora* conſectaria metuenda ſunt, *mitior* probatur ſententia & terminus ille *ampliatur*; ſiquidem id ipſum eo magis *neceſſarium* erit, ſi forte puerperæ fuerint *primiparæ*, aut ſi valde *difficili* partu laboraverint, ſi *copioſi* aut plane *nulli* & *inſufficientes* lochiales fluxus contigerint, aut ſi *aliæ* intervenerint circumſtantiæ *morboſæ*, ob quam *non ita cito* fœminæ *vires* recuperare poſſunt: ſi etiam ratio habetur

 nati

nati infantis, ne ob torturam matri adhibitam ejus neceſſarium *alimentum* aut *corrumpatur*, aut *minuatur*, tunc eo magis diuturnior mora concedenda eſt: ex ſingulis vero in *compendio* prolatis, circumſtantiis inclareſcit, quomodo in talibus caſibus & cauſis *Medicorum* judicia conquirenda & obſervanda ſint; ſiquidem in ejusmodi caſibus judicis arbitrium *non* ſatisfacit, ſiquidem neque *Zangeri* conceſſio 40 dierum, neque *Lynckeri in annotat. ad Struv. tit. de quæſt.* ampliatio *ſex ſeptimanarum ſingulis* caſibus & circumſtantiis reſpondent: unde neque *Galenus Comm. 6. aph. 36.* audiendus, qui adſerit, quod *partus per 40 dies veriſſime terminari* queat: ſi enim *partus acerrimum tormentum* & *aliqua ratione morboſa affectio*, imo *diuturnis ægritudinibus quodammodo annumerandus* eſt, juxta *Fidelem c. 4. p. 234. 235.* ita illius circumſtantias *Medicus* dijudicare debet, an *torturæ* ſuſtinendæ puerperæ quadrent? *conf. Zacchias l. c. n. 20.* Quoad *Lactantes* fæminas facilius decernere licet, quæ, utpote *nude lactantes* conſideratæ, *leniorem* & *paulò* graviorem torturæ gradum ſubire poſſint; nam ſi reſpectus *infantis* habetur, facile pro eodem *lactando* aut *alia nutrix*, aut *aliud nutrimentum* ſine *damno* ſubſtitui poteſt, ſiquidem creberrimæ honeſtæ *ſubſtitutiones* tales occurrunt, quare recte *Blumblacher loc. cit. n. 17. p. 131.* judicat: Es iſt auch eine Weibes-Perſohn, die ein ſaugendes Kind an der Bruſt hat, nicht zu torquiren. NB. wann man anders für das Kind keine andere Säugamme haben kan: So aber eine andere Säugamme zu haben, und die Mutter ſchon auſſer der Zeit oder Kindbetten, und ſchon die 40. Tage überſchritten, alsdann mit der Tortur gegen ihr verfahren werden.

quod

quod *ipſas lactantes* attinet, tunc quidem affectus animi, dolores corporis, & motus ſanguinis, qui *ſub tortura* contingunt, lac in *craſi* alterare & *depravare*, ejusdem ulteriorem *ſeparationem* turbare, *minuere* & *ſufflaminare*, in mammis etiam *ſtagnationes* cauſari queunt, ſingulis tamen hiſce offenſionibus ita obviam ire licet, ut inde neque *infanti*, neque *lactanti certum* & *eximium ſanitatis* & *vitæ* damnum emergat: ſiquidem alteratum tale lac infanti haud præbere expedit: ſi itaque aliquo modo *lactantibus* Judices *indulgere* volunt, tunc *acerbiorem* torturæ gradum videlicet membrorum extenſionem non admittant, lenior vero ſententia magis in *favorem infantis* decernitur; quodſi vero *lactationem* in muliere comitentur *morboſa* pathemata, velut magna debilitas & *virium proſtratio*, ſuſpecta *contabeſcentia*, graves *congeſtiones* intra *caput* & *pectus*, tunc eadem, ut *valetudinaria* conſideranda & tractanda erit: quoad hanc quæſtionem: an Lactantes torqueri queant? *vid.* inter *JCtos Carpzov. qv. 118. n. 61. Tabor. l.c. ſ. 30. Wildvogel diſp. cit. cap. 7. ſ. 5. p. 40. 41. Brunnem. Proceſſ. inquiſ. l.c. n. 31.* e *Medicis conſ. Zacchias l.c. n. 21. Fort. Fidelis l.c. cap. 5. p. 235.* & *Löwius l.c. n. 14.* qui ultimus, ut in *plurimis*, ita in *hac* circumſtantia *Zacchiæ* verba, non nominato authore, uſurpavit & tranſtulit: de reliquo ex obſervatione Medica ſignificandum eſt, quod ob graviores *dolores corporis* & *afflictiones mentis* in fæminis animo & corpore *ſenſibilioribus* & *tenerioribus* lactis ſecretio & proventus utique *intercipi* queat: an vero in *arduis* caſibus *propterea* prævaleat *favor* infantis, qui tamen ab *alia* fæmina, aut ut dictum fuit, alio *ſuppletorio* alimento enutriri & educari poteſt, JCtis decidendum relinquitur.

§. XXII.

Denique annotamus, quomodo aliquando *Medici* requirantur, quo *Torturæ præſentes* ſint, ut *conſilio* & *auxilio* ſuo, ſi quid *adverſi* reo *ſub tormentis* accidat, præſto eſſe queant: aſt merito in ejusmodi *dubio* caſu, ubi de ſubjecti *vita* ambigitur, an non *facile* eidem ex tortura *periculum* imminere queat, *ſecurior* modus ſeligitur & tortura *differtur*, ſiquidem alias *inutilis* illa declaratur, quando medicus *deficientem* reum iterum *reficere*, aut quaſi *reviviſcere* debet: & licet quædam ſubjecta *ſub tortura* ipſa non *eminenter* deficiant, tamen *poſt illam* periculoſiora pathemata ſupervenire & inſultare poſſunt: haud quidem *Medici* ſuis animadverſionibus & admonitionibus deſunt, quin *ſigna* præcipue *ſub tormentis deficientium* ſubjectorum indicent & deſcribant, *vid. Fort. Fidelis Lib. 2. Sect. 3. cap. 5. p. 236. Zacchias Lib. 6. tit. 2. qv. 6.* aſt quid juvat hæc noſſe, & *finem* torturæ non obtinere, quin potius reum in *gravius* vitæ & ſanitatis *damnum* præcipitare, quod tamen ſollicito ſtudio evitandum eſt, ne tortura *pœnæ* vim teneat: exceptio illa, quaſi reus ſine *pravo* ſucceſſu *forte* torturam perferre queat, quem antea *metus* affectu judex expectaverat, *nullius* ſingularis valoris eſt, quoniam hanc torturam *periculoſa* ſanitatis offendicula *conſequi* poſſunt, aut tortus facile confeſſionem ſuam *reclamare* & negare poteſt, quaſi ſub *anguſtia*, *mentis imbecillitate* & *corporis infirmitate* factæ confeſſionis conſcius *haud* ſit: ſub quo ſtatu iterum *eximia mutatio* proceſſum inquiſitionalem afficit: quid juvat ſi *Medicus* torturæ *præſens* eſt, quando *Epilepticus* torquetur? quando Medicus indicare poteſt, quod *ſub* tormentis motus *convulſivi ingruant!* quid juvat Medici præſentia

tia

tia ſi *vehementior* inde paroxyſmus convulſivus excitatur? quid juvat ſi reo a *vinculis* & tormentis confeſtim liberato *medicamina* & auxilia offeruntur, quæ in tali affectu, per *torturam* provocato, *exiguam* habebunt virtutem: quid *judici* & *juſtitiæ* inde *emolumenti* accedit! unde quidem hæc conſilia *pragmatica*, ſed haud *practica* & *fructuoſa* ſunt: ob id *talia* rectius conſilia ſubminiſtranda veniunt, quæ in foro *civili* & *medico realia* & applicabilia exiſtunt: idem certe ſentiendum eſt, de plurimis illis *ſpeculationibus* & inventis, quibus torturæ ſubjecta ita *præſervari* debent, ne vel *ſub tortura morboſos* ſuos inſultus experiantur, neve *poſt illam*, periclitationem quoad ſanitatem ſentiant; quoad *utrumque* deſiderium ars *medica* ſatisfacere *haud* poteſt; nam *effectum præſervare* & tollere velle & debere, *cauſam* tamen ad *provocandum* illum effectum admodum *idoneam* non *intercipere*, ſed *libere committere* & admittere velle & deinde ſenſibili tortura *offendere* & *exacerbare*, *incongruus* auſus eſt: quare in hoc etiam refugio judices nullam opem inveniunt; Neque porro mox *magicæ* arti tribuendum eſt, ſi *ſub tormentis* ſubjecta quædam velut *obdormiſcunt* & *poſt illa*, aut *relaxatis* illis iterum ad ſe revertuntur; Sene tormentorum *cruciatus* magnam vim habent, ad profunda & *eximia animi deliquia* excitanda, quæ *tunc* remittunt, quando tormenta *ſolvuntur*; quare ejusmodi *ſyncoptici* affectus, non cum *machinamento Satanico* promiſcue confundi debent: quemadmodum alias *ſenſibiles* perſonæ ob *minorem*, tanto magis vero *majorem*, dolorem, in ejusmodi *impotentiam rationis* & *deliquium* incidunt: *fallax* itaque, ſi non plane *falſum* & hoc eſt indicium *indiſcretim* accuſandi &

agno-

agnoſcendi pactum cum *Diabolo*, aut *magicum* artificium: An remedia *narcotica* præſervent, ne dolores tormentorum *nimium* afficiant, quæſtio *medica* inſtitui poteſt: nos *negativam* ſententiam tuemur, quia hæc remedia *obnubilant rationem* & *ſenſus*, & id quidem eo acerbius & *periculoſius*, quando jam ob aliam cauſam velut ob torturam animus valde *turbatus* & *afflictus* eſt; inde evenit, ut aut *deliria*, aut *ſopores* corripiant, unde rei plane inhabiles redduntur ad *quæſtiones* percipiendas & congrua *reſponſione* aut deſiderata *confeſſione* reſolvendas: quid quod ſub tali *turbulento* ſtatu *vitæ* & *ſanitati* facile præjudicioſæ *offenſiones* accidere poſſunt, ſiquidem ſub tortura contingentes offenſiones & *læſiones corporis*, *perturbationes* liberi & temperati motus humorum, *ſolidarum* partium vero multiplices alterationes, *narcoticorum* remediorum uſum haud perferunt, quoniam hæc ſingulas haſce alterationes *cauſari* & *aliunde* provocatas *exacerbare* poſſunt: neque porro illa commemoratio de *pulvere ad ſuſtinendos torturæ cruciatus & ſupprimendam confeſſionem dato*, quæ in *Act. Nat. Curioſ. dec. 2. an. 8. obſ. 88.* occurrit, præter nudam *ſcientiam* aut cognitionem facti, ullam, ad hoc thema quadrantem, utilitatem confert: annectimus aliam Hiſtoriam in *A. N. C. Dec. 3. an. 7. & 8. obſ. 23. de Pulvere dato ad extorquendam incendiarii confeſſionem*, de cujus veritate vero adhuc dubitamus: hiſtoria ſequens eſt: *Hæc apprime quadrabit ad Clariſſimi Domini Doctoris Samuelis Ledelii obſerv. 88. in Decad. 2. an. 8. ubi vero ille de contrario effectu agit: hanc b. defunctus Parens meus, quondam ex ore Pharmacopœiæ Studioſi* (NB. qui aliquando mirifice glo-

gloriantur & mentiuntur) *qui tum temporis Rendſburgi in Holſatia ſervierat & Pharmacum præparaverat, notavit, quæ ita ſe habet: An. MDCXII. mutilus quidam mendicus ſimul incendiarius & homicida, Sägebergæ torturæ ſubjiciebatur: Hic cum nullo modo ad confeſſionem cogi poſſet, adſuit Conſul Rendesbergenſis, nomine* von Arſſen, *juſſit, ut prius torquendo omnes capilli abraderentur, poſtmodum tergotenus, maleficum aggreſſus eſt, ne faciem Conſulis videre poſſet, juſſit ut in continenti ſequenti ſequentem potiunculam hauriret, quæ conſtabat ex Maſtiches, Myrrhæ, aloes hepaticæ & viridis æris anaticis partibus, cum aceto vini mixtis: Qua epota Carnifici mandabat, ut torturæ ſubderet hominem, quo facto incendiarius & homicida hic evomere omnia ſatagebat; ab ejecta autem materia exſurgebat Spiritus familiaris* (lepida narratio! forte hic incendiarius, de artocreate Fauſti, quod ſpiritu familiari expletum dicitur, quicquam comedit; unde ſeminium aut particulam illius devoravit, vel femur aut ſuram illius deglutivit, ut totus inde talis ſpiritus, fungi inſtar, regeneratus fuerit) *ſi non malignus, forma militis, caligis cæruleis indutus* (reliqua veſtimenta non nominantur, neque an pileatus, an galeatus, an ocreatus, an calceatus, an armatus, an inermis) *qui ſe Chriſtianum Fridericum (malo omine) appellabat, quem latro adhuc ſubjectus, ita alloquebatur: quo tendis Chriſtiane? itane mihi quondam promiſiſti; cui Chriſtianus hic, minime Chriſtianus: Cogor ut te derelinquam & diſcedam: hoc dicto diſparuit phantaſma.* Coronidis loco addimus, quod, ſicut Medicus rei, ſub tortura *deficien-*

 tis,

tis, curam habere debet, ſecundum ante notata, ita *Medicorum relationi etiam ſtatur an tortus obierit ob immoderatam torturam*, *nec ne: conf. Farinac. prax. crimin. qv. 37. n. 141. Löwe l. c. c. 17. n. 2.* quamvis vero tales caſus *rariſſime* occurrant, tamen ſi evenerint, inſtruunt, quid agere conveniat, inſuperque docent, quomodo in *Torturæ* Proceſſu in multis occaſionibus & caſibus *Medici* judicium & conſilium admodum neceſſarium ſit: Et hæc ſunt quæ præſenti diſſertatione de *Torturæ Subjectis* explicare voluimus. DEO benigniſſimo humillimas agimus gratias, quod huic labori perficiendo vires neceſſarias largiri voluerit, cui etiam reliquas noſtras actiones conſecramus, quo exoptatus ſemper cum iisdem impetretur.

FINIS.

WELLCOME LIBRARY INSTITUTE